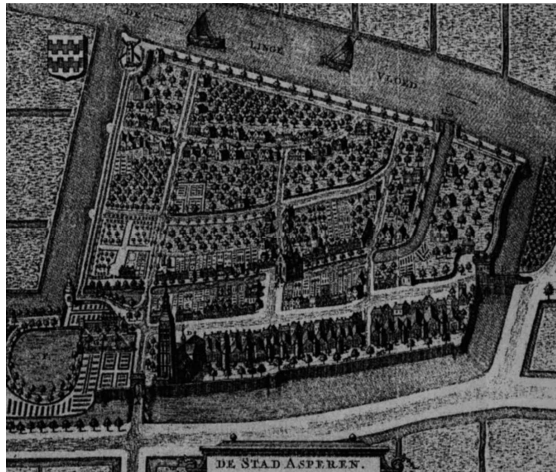

GENEALOGISCH TIJDSCHRIFT

N.G.V.

AFDELING
BETUWE

2000, nr. 2

INHOUDSOPGAVE

Colofon.....	2
Van de bestuurstafel	3
Lezingenprogramma najaar 2000 afdeling Betuwe	5
Genealogische Internet-sites	6
<i>J. Kuijntjes</i>	
Gezocht de Fransen Ducauroij en Aubin in 1822	7
<i>R.H.C. van Maanen</i>	
Heraldisch Tijdschrift.....	7
Haags begrafenis-aandeel in 1791 in Leerdamse handen.....	8
<i>R.H.C. van Maanen</i>	
Vraag en aanbod. Van Dijk	9
<i>G.D. Opperman</i>	
Varikse arbeidersgezinnen in 1825	10
<i>R.H.C. van Maanen</i>	
Vraag en aanbod. Lowijs van Essen	14
<i>M.W. Zegers</i>	
Vraag en aanbod. Kooijman-Spaan.....	15
<i>Jean-Yves Soulié</i>	
Vraag en aanbod. Van Gelderen.....	18
<i>G.D. Opperman</i>	
Schepenen in Zaltbommel 13e-16e eeuw.....	19
<i>R.H.C. van Maanen</i>	
Afdeling Gooiland	22
Genealogisch overzocht van het Neder-Betuwse geslacht Van Heteren afkomstig uit Meerten (lienden)	23
<i>W. van de Westeringh</i>	
Het Kruisbroedersklooster te Asperen en haar Tielerwaardse landerijen in 1637-1637	27
<i>R.H.C. van Maanen</i>	
Betuwse namen onder de burgers van Wijk bij Duurstede 1577-1811.....	32
<i>M. IJzerman</i>	
Land- en tuinbouw en veeteelt in de gemeente Waardenburg in 1933-1938.....	37
<i>R.H.C. van Maanen</i>	

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan

De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.

N.G.V.

AFDELING BETUWE

Colofon

Zie afdelingswebsite: <http://betuwe.ngv.nl>

Losse tijdschriften: f 2,50 per stuk.

Van de bestuurstafel

Het begint al een traditie te worden: de verschijning van ons tijdschrift met daarin het programma voor de komende maanden en een aantal artikelen. Hoewel we een beperkte schrijverskring hebben (daar hebben meer tijdschriften mee te maken) is de inhoud steeds zeer gevarieerd. Ook nu weer hopen we dat u veel van uw gading mag vinden. Hebt u een idee voor een bepaald artikel, schroom niet om dat eens bij de redactie aan te geven. Zou u wel eens wat willen schrijven, maar hebt u net dat laatste zetje nodig? Stap op een bestuurslid af, anderen kunnen u helpen!

Landelijke ontwikkelingen

De meeste leden die wij ontmoeten zijn vooral geïnteresseerd in de genealogie en niet zozeer in het reilen en zeilen van de vereniging. Toch moeten wij u ditmaal daarover nader informeren. De NGV kent een hoofdbestuur, een aantal afdelingen (waaronder die van de Betuwe) en een aantal Diensten. Dat geheel wordt op democratische wijze bestuurd door een Algemene vergadering die eenmaal per jaar in april bijeenkomt om het gevoerde beleid te controleren en belangrijke beleidsbeslissingen te nemen.

Tijdens de afgelopen Algemene vergadering heeft het zittende hoofdbestuur in zijn geheel de functie neergelegd. Hoewel genealogen in het algemeen een rustig volkje zijn, is hier blijkbaar iets schokkends gebeurd. Het is immers in de geschiedenis van de NGV naar mijn weten niet eerder voorgekomen. Wat was het geval. Het HB kent, evenals uw afdelingsbestuur ook ieder jaar enkele bestuurswisselingen. Naast een uitbreiding van het aantal HB-leden waren enkele leden voor herverkiezing beschikbaar. Ten aanzien van één bepaald HB-lid waren in het verleden al kritische geluiden te horen. Die betroffen de beperkte beschikbaarheid van het betreffende HB-lid om zijn werkzaamheden uit te voeren. Ditmaal droeg het HB dezelfde functionaris voor herverkiezing voor en volgde een stemming. U voelt hem al: dit HB-lid werd door de Algemene vergadering niet herkozen en dat schoot het HB in het verkeerde keelgat. Jammer, want het was een democratisch genomen besluit zonder onderhuidse bedoelingen. Dat het HB in zijn geheel aftrad was dan ook een verrassing voor de aanwezigen.

Wat hebben we nu voor situatie?

Het huidige HB is nu demissionair. Dat betekent dat men de lopende zaken afhandelt maar geen nieuwe oppakt. Eind oktober wordt een nieuwe Algemene vergadering gehouden om een nieuw hoofdbestuur te kiezen. Daar zullen wij als afdeling in onze ledenvergadering van oktober ook bij stilstaan omdat onze vertegenwoordigers naar de Algemene vergadering (de heren Van de Westeringh en Van Ton) wel van u moeten weten wat u in dit verband voor mening heeft. De lezing van oktober zal dus voorafgegaan worden door een korte bijzondere ledenvergadering.

Cursus genealogie

Met allemaal nieuwe gezichten om ons heen, hebben we gemeend om een beginnerscursus van start te laten gaan. Als u daarvoor belangstelling hebt, neem dan contact op met ons lid, de heer Jan Hoogendoorn uit Maurik. Hij is bereid om een groep gedurende enkele avonden in het najaar de helpende hand te bieden. U kunt hem bereiken op telefoonnummer 0344 69 12 87.

Jubileumavond

Tenslotte wijs ik graag op de eerste bijeenkomst in september: onze jubileumavond. Deze avond heeft een feestelijk karakter en zal zeker in het teken staan van de te verschijnen bundel Stukken en Brokken deel 3. Van deel 2 zijn nog een beperkt aantal exemplaren beschikbaar. Deel 1 is al geruime tijd uitverkocht. Op de folder is duidelijk aangegeven hoe u de delen 2 en 3 kunt bestellen. Met meer dan 200 leden gaan wij in september ons nieuwe verenigingsjaar in. Gelet op de belangstelling tijdens onze avonden moeten dat er minstens 250 kunnen worden!

Martin IJzerman

Lezingenprogramma najaar 2000 afdeling Betuwe

De lezingen vinden plaats in de stijlzaal van het streekmuseum bij de Waterpoort te Tiel, adres Plein nr. 46-48. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur.

12 september 2000

Op deze avond viert de N.G.V.-afdeling Betuwe haar derde lustrum.

Het programma voor deze avond ziet er als volgt uit:

20.00 uur Welkomstwoord door de voorzitter. 15 jaar bestaan afdeling.

Genealogie, nu en straks.

20.15. Toelichting redactie totstandkoming boek

20.25. Overhandiging boeken aan de aanwezige sponsors en de auteurs

Pauze

20.45 Tijdens de pauze wordt de gelegenheid geboden de door haar of hem bestelde exemplaren van het boek af te halen.

21.30 uur Door twee van de auteurs wordt een korte toelichting gegeven bij de door hun gepubliceerde artikelen.

22.00 uur Sluiting.

10 oktober 2000

Voorafgaande zal een korte ledenvergadering plaatsvinden gelet op de ontwikkelingen binnen het landelijke bestuur van de NGV. Door de heer R.H.C. van Maanen wordt aandacht besteed aan de waterschaps-organisaties die in de achttiende eeuw in - wat nu wordt aangeduid als - de Tieler- en Culemborgerwaarden bestonden. Aan de orde komen dan ook de waterschaps-organisaties in de voormalige graafschappen Buren en Culemborg, de baronieën Asperen en Heukelum en de feitelijke Tielerwaard. Overigens was in tegenstelling tot vandaag de dag de scheiding tussen gemeente- en polderbesturen niet tot nauwelijks zichtbaar. Een en ander is een eerste aanzet tot de boeiende waterstaatsgeschiedenis van deze streken, waarna nog veel onderzoek zal moeten worden verricht. Verder zal er ook aandacht worden besteed aan de beschikbare archiefbronnen.

14 november 2000

Door de heer J.A. Kamermans zal een lezing worden verzorgd over boedelscheidingen, een onderwerp wat de gemiddelde genealoog zeker zal aanspreken. Boedelscheidingen of- beschrijvingen geven een informatief beeld van de bezittingen van onze voorouders, wie in aanmerking kwamen voor een deel van de bezittingen etc. Voor het 'aankleden' van een stamboom een niet te verwaarlozen bron.

Genealogische Internet-sites

J. Kuijntjes

Tijdens de lezing in december 1999 werd door mij toegezegd om een aantal internet-pagina's in het afdelingstijdschrift te publiceren. Inmiddels is er een algemene genealogiepagina verschenen. Hierop staat een groot aantal verwijzingen naar allerlei pagina's die met genealogie te maken hebben. Het adres van de pagina is: <http://genealogie.pagina.nl>

Enkele interessante verwijzingen zijn:

Archieven /Archiefnet: Hierdoor zijn de archieven in Nederland te vinden. Deze pagina is handig om van te voren na te gaan wat er in een bepaald archief is te vinden en wat de openingstijden zijn.

Familienamen zoeken /Database Mormonen: Via deze pagina zijn de stamboombestanden van de Mormonen te raadplegen.

Familienamen zoeken /Ned. Familienamen: Dit is de pagina van het Meertens instituut. U kunt hier bijzonderheden van familienamen nagaan. Indien deze (nog) niet voorradig zijn kunt u dit via E-mail navragen.

Familienamen zoeken /NI Familienamen: Veel genealogen hebben inmiddels een eigen zgn. Homepage. Vele zijn via deze pagina te vinden .

Bronnen voor onderzoek /Digitale bronbewerkingen: Steeds meer bronnen worden bewerkt en de indexen komen via internet beschikbaar. Door de tekst [zoek in de bronnen](#) aan te klikken worden alle op deze pagina genoemde bronnen doorgezocht aan de hand van een op te geven naam.

Verder zijn er diverse andere, voor genealogen interessante pagina's te vinden zoals:

Nederlandse Gemeenten: Overzichten van opgeheven en samengevoegde gemeenten.

Woordenboeken: Latijn, Middel-Nederlands en genealogische termen.

Gezocht de Fransen en Ducauroij en Aubin in 1822

R.H.C. van Maanen

Op 20 augustus 1822 schreef de Geldermalsense vrederechter de schouten binnen zijn kanton aan om te kijken naar twee Fransen.

Een zekere Jean Jacques Ducauroij, koopman in schapen, voorheen wonende in Wivillier, departement de l'Ausne, zou volgens ingewonnen informatie de wijk hebben genomen naar Nederland. Ditzelfde gold ook voor Jacques Aubin, handelaar in kramerijen die van de prefectuur te Parijs een paspoort had gekregen om naar Amsterdam af te reizen. Van de laatste persoon werd opgemerkt dat zijn "staatkundige gezinnigen hoogt verdacht" waren.

De vrederechter verzocht dan ook naar de eerstgenoemde de vereiste nasporingen te doen en wanneer deze werd aangetroffen te arresteren, in "seculaire bewaaring" te stellen en hem op de hoogte hiervan te brengen. Voor wat betreft Aubin werd opgedragen deze nauwkeurig gade te slaan indien hij zich ergens ter plaatse ophield.

Bron

- Archief Gemeente Est en Opijnen 1811-1920 (Streekarchivariaat West-Betuwe, locatie Neerijnen).

Heraldisch Tijdschrift

De afdeling Heraldiek van de NGV publiceert vier keer per jaar het *Heraldisch Tijdschrift*. Het is de redactie hiervan uit incidenteel haar beschikbaar gekomen knipsels en fotokopieën dat geregeld in regionale historische en genealogische tijdschriften en dag- en weekbladen aandacht aan een heraldisch onderwerp wordt besteed. Men is dan ook op zoek naar regionale correspondenten die genoemde publicaties doornemen op zoek naar artikelen van heraldische aard met inbegrip als het gaat om zegels, huismerken enzovoort. In het *Heraldisch Tijdschrift* zullen de resultaten worden opgenomen in de rubriek Periodieken of bij gebleken geschiktheid en na verkregen toestemming in het tijdschrift.

Belangstellenden kunnen zich in contact stellen met de hoofdredacteur, de heer A.H. Hoeben, Liatrislaan 12,5582 GJ Waalre.

Haags begrafenisaandeel in 1791 in Leerdamse handen

R.H.C. van Maanen

Inleiding

Soms komt informatie op onverwachte plaatsen te voorschijn. In het oudrechterlijk archief van het voormalige Hollandse, nu Gelderse, stadje Asperen staat het transport van een aandeel in een Haagse begrafenisonderneming vermeld, terwijl men dit eerder in het oudrechterlijk archief van de stad Leerdam gezocht zou hebben.

De bewuste transportakte

Op 13 mei 1791 verscheen voor schout Carel Frederik Gerdessen en de twee schepenen Aart van Arkel en Herm van Hakken, de heer Philippus van der Veen, wonende in Leerdam. Het laatste is enigszins bevreemdend, want een transport zou men voor het gerecht van het stadje Leerdam mogen verwachten. Schout en schepenen verklaarden Van der Veen te kennen en dat hij 'thans alhier ter steede present' was. Of men het laatste bedoeld werd dat Van der Veen toevalligerwijze in Asperen aanwezig was of nu zijn domicilie hier had, is onduidelijk. In ieder geval transporteerde hij in volle vrije eigendom aan heer Jan Jacob Steghelijtz, procureur ook te Leerdam wonende, een actie of aandeel groot f 300 in een Haagse begrafenisonderneming. Het betreft de begrafenissociëteit die de zinspreuk 'Wij zorgen voor Leevende en Dooden' voerde en die op 16 mei 1776 binnen 's-Gravenhage was opgericht. Het aandeel stond oorspronkelijk op naam van Willem Jan van Zaanen in de Neegende Classis nr. 50 en was ondertekend door de directeurs en boekhouder op 31 december van dat jaar. Van Zaanen had het op zijn beurt op 20 november 1782 voor notaris Pieter Roskes en 'zeekere getuijgen' aan Van der Veen overgedragen. Van der Veen liet van de overdracht aan Steghelijtz een akte opmaken zodat de laatste of diens erfgenamen van het provenue 'wegens het afsterven der voorschreeve aandeel' verzekerd was.

Bron

- Oudrechterlijk stad Asperen inv.nr. 1406 fol 10-11 (Streekarchivariaat West-Betuwe locatie Asperen).

Vraag en aanbod Van Dijk

Hendrik Jan van Dijk, geb. ca 1735, tr. (1) met Teuntje Alida de Kruiff, geb. Avezaath ca 1735. Lidmaat te Zoelen 25-01-1769. Ondertr. (2) Ommeren 07-01-1785, tr. Ophemelt 23-01-1785 Maria de Kruiff.

Uit het eerste huwelijk:

1. Judith van Dijk, geb. Zoelen 02-01-1762, gezindte: N.H, overl. Ommeren 08-09-1837, tr. Lienden 17-08-1798 op 36-jarige leeftijd Willem van Meenen, geb. ca 1764.
2. Hendrik van Dijk, geb. ca 1770, gezindte: N.H, overl. Ommeren 15-05-1856, tr. Anna Maria van Hal, Werkster, geb. Echteld 16-09-1769, overl. Ommeren 17-04-1837, dr. van Jan van Hal en Johanna van Zetten.
3. Jan Gerritse van Dijk, slachter, geb. Ommeren 04-09-1772, ged. Ref gemeente Ommeren 06-12-1772, getuige Anna Scheerres, overl. Ommeren 31-08-1860, tr. Helena S Heijmans, geb. Tiel 22-12-1782, overl. Ingen 07-03-1865, dr. van Jacob Heijmans en Johanna van Koetsveld. Op 01-01-1831 was Jan in het bezit van een koe, dertig schapen en vijf varkens.
4. Geertruida van Dijk, geb. Ommeren 19-12-1775, ged. N.H Ommeren 24-12-1775, overl. Lienden 15-12-1814, tr. Teunis de Jager, geb. Buren ca.1775, overl. Lienden 13-05-1841, z. van Willem Jager en Teuntje de Kruif.
5. Jenneke van Dijk, geb. Ommeren 19-12-1775, ged. N.H. Ommeren 24-12-1775.
6. Hendrik Jan van Dijk, geb. Ommeren 13-05-1781, ged. N.H Ommeren 20-05-1781, getuigen: Anna van Dijk.

Wie heeft er meer gegevens over deze familie?

G.D Opperman
Tollenhof 52
4041 BJ Kesteren
0488-48 23 81

Varikse arbeidersgezinnen in 1825

R.H.C. van Maanen

Inleiding

In een vorige aflevering van ons afdelingstijdschrift verscheen een bijdrage van mijn hand waarbij huishoudens van boeren wonende in de gemeenten Deil, Geldermalsen, Varik en Waardenburg in beeld werden gebracht. De hierbij gebruikte staten bevatten echter ook informatie over de arbeidersgezinnen. Als voorbeeld is hier voor de gemeente Varik gekozen.

A	Aantal kinderen en inwoners
B	Aantal werkpaarden
C	Aantal bunders bouwland
D	Aantal bunders weiland
E	Aantal vaste knechten of meiden
F	Aantal runderen
G	Aantal schapen

Tenzij anders vermeld, werd als beroep dagloner opgegeven.

	A	B	C	D	E	F	G
Arbeiders 1° soort							
Hendrik van Deutekom	6	-	½	-	-	2	-
Gt. van Ballegoyen	3	-	1½	-	-	-	-
Schipper							
K. van den Oever	7	-	-	-	1	2	-
Schipper.							
D. Vermeulen	7	-	1	-	-	1	-
Gijsbert van Ballegoyen	3	-	1	-	-	2	4
Johs. van Ballegoyen Wz	5	2	1¼	-	-	1	-
Voerman.							
P. Valentijn	2	-	-	-	1	-	-
Timmerman.							
H. van Os	3	-	¾	¾	-	2	-
A.J. van Ballegoyen	5	-	-	-	-	-	-
Schipper.							
A. van den Berg	2	-	½	-	-	1	-
D. de Keyzer	5	2	-	-	-	3	-
Voerman.							
M. van Toorn	9	3	-	-	-	2	8
Voerman.							

	A	B	C	D	E	F	G
H. Kasper	4	-	-	-	-	-	-
Schoenmaker.							
K. van Os	2	-	-	-	-	-	-
Schipper.							
B. van de Geyn	7	-	1	-	-	3	-
M. van Londen	6	-	¾	1½	-	2	-
Arbeiders 2° soort							
Wm. Nachtegaal	4	-	¾	½	-	1	-
A. van Deutekom	8	-	-	¼	-	-	-
P. van Schaick	5	-	½	-	-	1	-
J. de Mars	3	3	¼	-	-	1	-
Voerman.							
H. de Goyert	2	-	-	-	-	1	-
Schoenmaker.							
T. van Riemsdijk	3	-	-	¾	1	1	-
J.H. van Londen	9	-	-	-	-	1	-
Tapper.							
Mr. van Deutekom Jz	6	-	-	¼	-	1	-
Schipper.							
Joh. van den Oever	5	-	¼	¾	-	1	-
Hendrik van Ballegooyen	5	-	-	-	-	-	2
Schipper.							
Jan van Ballegooyen	8	-	-	-	-	1	-
Schipper.							
C. Velke	2	-	-	-	-	2	-
Schoenmaker.							
J. Penning	7	-	-	-	-	1	-
M. van den Heuvel	5	-	-	-	-	-	-
Strodekker.							
S. van Ballegooyen	6	2	-	2¼	-	2	-
Voerman.							
Wm. van Ballegooyen	5	-	-	-	-	-	-
W. van Doorenmalen	3	-	-	-	-	-	-
Klompemaker.							
A. Bronmans	6	-	-	-	-	-	-
Wever.							
M. van de Graaf	7	-	-	-	-	1	4
Tapper.							
Cornelis van Ballegooyen	6	-	-	¼	-	2	12
Schaapherder.							
J. Janssen	4	-	-	-	-	-	4

	A	B	C	D	E	F	G
J.D. Clements	7	-	-	-	-	2	3
J. Schouten	6	-	¼	-	-	-	-
J. Akkermans Stoelenmaker.	3	-	-	-	-	2	-
F. Pagano Glazenmaker.	4	-	-	-	-	-	-
W.P. Temminck Tapper.	6	-	-	-	-	1	-
D. van Os Strodekker.	2	-	¼	-	-	-	-
A. van Riemsdijk Voerman.	5	3	1	¾	1	1	-
M. Loef	7	-	-	-	-	2	6
J. van Maren Voerman.	9	3	½	-	-	1	-
E. Koning Veldwachter.	3	-	-	-	-	-	-
Arie van Ballegooyen	2	-	-	-	-	-	-
J. van Peuten	4	-	-	-	-	2	4
K.Valentijn Voerman.	2	2	-	-	-	-	-
H. Cretier	2	-	-	-	-	-	-
C. van Rozendaal Tapper.	3	-	½	-	-	2	6
Arbeiders 3 ^e soort							
H. van Galen	6	-	¼	-	-	2	-
Jan van Deutekom	5	-	½	-	-	1	-
C. van Deutekom	5	-	-	-	-	-	-
H. van Ballegooyen Jz	4	-	-	-	-	-	2
H. van Bekkum	4	-	-	-	-	-	-
A. van Duinen	4	-	-	-	-	-	-
H. Cretier	4	-	-	-	-	-	-
A. van Uden Metselaar.	5	-	-	-	-	-	-
W.H. de Kok	2	-	-	-	-	-	-
L. Rietveld	6	-	-	-	-	-	-
Wed. P. van de Geyn	3	-	-	-	-	-	-
J.H. van Grootveld	4	-	-	-	-	-	5
N.E. Kalker Slachter.	5	-	-	-	-	-	-

	A	B	C	D	E	F	G
Jonas Werner	8	-	-	-	-	-	-
Kleermaker.							
Arie Rits	3	-	-	-	-	-	-
Wed. W. Verbeek	4	-	-	-	-	-	-
D. Wakker	4	-	-	-	-	-	-
A. van Beemen	2	-	-	-	-	-	-
Jan Schook	5	-	-	-	-	-	-
B. Ghybe	3	-	-	-	-	-	-
Wed. C. van Bemen	3	-	-	-	-	-	-
A. Muidam	4	-	-	-	-	-	-
C. Weygertse	3	-	-	-	-	-	-
G. Weygertse	5	-	-	-	-	-	-
Wed. G. Ton	4	-	-	-	-	-	-
S. Rijnders	6	-	-	-	-	-	-
W. van der Veen Wagenmaker.	9	-	-	-	-	-	-
E. van Londen Pz	6	-	-	-	-	-	-
Wed. G. van 't Hoofd	3	-	-	-	-	-	-
Izaak van Ballegooyen	7	-	-	-	-	-	11
H. van Aalst	3	-	-	-	-	-	-
J. van de Garde	3	-	-	-	-	-	2
G. Ghybe	5	-	-	-	-	-	8
H. Weygertse	6	-	-	-	-	-	-
W. van Ballegooyen	4	-	-	-	-	-	-
Gerrit van Balgooyen	2	-	-	-	-	-	-
J. Weygertse Lz	4	-	-	-	-	-	-
Herm. van Balgooyen	6	-	-	-	-	-	-
J. Weygertse	4	-	-	-	-	-	-
D. van Gelderen	4	-	-	-	-	-	-
S. Ringelstyn	6	-	-	-	-	-	-
W. Zalm	6	-	-	-	-	-	-
J. Visscher	3	-	-	-	-	-	-
L. Weygertse	5	-	-	-	-	1	-
Wed. Van den Hogen	2	-	-	-	-	-	-
J. Rynders	2	-	-	-	-	-	-
H. van Dalen Schoenmaker.	9	-	-	-	-	-	-
C. van Vugt	4	-	-	-	-	-	-
K. van der Loo	3	-	-	-	-	-	-
M. Schouten	6	-	-	-	-	-	-
Wed. Gruithuizen	3	-	-	-	-	-	-
J. Wygertse Cz	4	-	-	-	-	-	-

	A	B	C	D	E	F	G
S. de Kok	5	-	-	-	-	-	-
J. van Kessel	5	-	-	-	-	-	-
S. Wakker	6	-	-	-	-	-	-
Wed. G. Krol	3	-	-	-	-	-	-
G. van den Berg	6	-	-	-	-	-	-
H. Krol	4	-	-	-	-	-	8
Wed. J. Krol	5	-	-	-	-	1	-
V. van Baren	2	-	-	-	-	-	-
A. Krol	2	-	-	-	-	-	-
J. Vogel	3	-	-	-	-	-	-
G. Donkers	4	-	-	-	-	-	-
M. Bokke	3	-	-	-	-	-	-
J. van Zuidam	8	2	1½	½	-	1	-
Voerman.							
H.D. Beyen	6	-	-	-	-	-	-
W. van Maren	6	-	-	-	-	1	2
G. Wakker	3	-	-	-	-	-	-
J. Fierand	4	-	-	-	-	-	8
J. van Ballegooyen	5	-	-	-	-	-	-
Jenneke van Galen	2	-	-	-	-	-	-
Herbergierswoningen							
J. van de Geyn	2	-	-	-	1	2	-
Herbergier. Een kamer.							
Ant.Verwey	7	2	1	1½	-	3	-

Vraag en aanbod Lowijs van Essen

Gevraagd wordt de geboorte- en of doopplaats en -data van Lowijs van Essen met zijn (voor)ouders). In de D.T.B. Mijsheerenland staat de volgende inschrijving. "Den 26 ugustus 1735 Lowijs van Essen J.M., geboortig van leuven thans woonachtig te mijsheerenlant. En Jacomijntje Slagboom geb. te Sliedrecht thans mede woonachtig te Mijsheerenlant, hier getrouwt". In de D.T.B.-registers van Heukelum(buurtschap Leuven), Asperen, Vuren en Dalem zijn geen inschrijvingen onder de naam Van Essen teruggevonden. De nazaten van Lowijs zijn schilders, bakkers en drukkers, die via de Hoekse Waard, Voorne en Putten en het eiland IJsselmonde naar de Alblasserwaard zijn gegaan.

M.W. Zegers
Alb. Schweitzersplaats 429
3069 GK Rotterdam
m.w.zegers@hccnet.nl

Vraag en aanbod Kooijman-Spaan

Door Jean-Yves Soulcié is de navolgende staat van zijn vrouw Wilma Kooijman ingestuurd. Haar voorouders waren Hendrik Kooijman en Anna Maria Spaan. Hij stelt aanvullingen op prijs. Zijn adres is: J.Y. Soulcié, Le Ciran, 45240 Menstreu en Vilette, France.

Generatie I

1. Anna Maria Spaan, geb. Wadenoyen ca. 1830, overl. Alblasserdam 3-3-1901, tr.(1) Jan Blom, geb. Alblasserdam 23-1-1821, overl. Alblasserdam 8-10-1859, tr.(2) Hendrik Kooijman, geb. Oud Alblas 7-1-1838, overl. Alblasserdam 27-4-1906.

Generatie II

2. Hendrik Spaan, tr.
3. Dilia Christina Dingemans, geb./ged. Zuilichem 20/26-2-1797.

Generatie III

4. Jan Artze Spaan, ged. Wadenoyen 7-1-1748, overl. Wadenoyen 17-11-1817, tr.(1) Utrecht 6-1-1795 Maria Catharina Udo, tr.(2), tussen 1796-1799
5. Judith Boon, geb. Alblasserdam ca. 1771, overl. Wadenoyen 2-9-1858.
6. Peter Dingemans, geb./ged. Bruchem 8-10/10-6-1770(?), overl. Zuilichem 23-9-1851, tr.
7. Johanna van Schaik, ged. Hedel, overl. Zuilichem 20-3-1845.
Uit dit huwelijk:
 - a. Anna Cornelia Dingemans, geb./ged. Zuilichem 25/27-7-1794, getuige: Dorothea van Schaik.
 - b. Peter Johan Dingemans, geb./ged. Zuilichem 21/29-11-1795.
 - c. Dilia Christina Dingemans, geb./ged. Zuilichem 20/26-2-1797 (Zie 3).
 - d. Dirk Johannes Dingemans, geb./ged. Zuilichem 15/18-2-1798.
 - e. Lena Catharina Dingemans, geb./ged. Zuilichem 13/27-10-1799.
 - f. Johanna Petronella Dingemans, geb./ged. Zuilichem 22/27-12-1801.
 - g. Johanna Petronella Dingemans, geb./ged. Zuilichem 5/6-2-1803.
 - h. Maria Adriana Dingemans, geb./ged. Zuilichem 7/14-4-1805.

Generatie IV

8. Hendrik Spaan, begr. Wadenoyen 24-11 -1788, tr.

9. Helena van Zennewijnen.
Uit dit huwelijk:
- Geertruij Spaan, ged. Wadenoyen 29-11-1739.
 - Anna Marike Spaan, ged. Wadenoyen 22-1-1741.
 - Jan Aartz Spaan, ged. Wadenoyen 17-2-1743.
 - Aletta Spaan, ged. Wadenoyen 25-10-1744.
 - Jan Artze Spaan, ged. Wadenoyen 7-1-1748 (Zie 4).
 - Johanna Genderniera Spaan, ged. Wadenoyen 1-10-1752.
12. Peter Dingemans, ged. Bruchem 25-8-1737, tr.
13. Odilia van Wel, ged. Bruchem 29-1-1741, getuige: Fijke Ballegoyen.
Uit dit huwelijk:
- Johanna Dingemans, geb./ged. Bruchem 21/25-12-1762, getuige: Huibertje Kakebeen.
 - Dirk Dingemans, ged. Bruchem 12-2-1763.
 - Adrianus Dingemans, geb./ged. Bruchem 14/16-10-1768.
 - Peter Dingemans, geb./ged. Bruchem 8-10/10-6-1770(7) (Zie 6).
 - Aart Dingemans, geb./ged. Bruchem 20/30-8-1772.
 - Huybert Dingemans, geb./ged. Bruchem 14/17-4-1775.
 - Gijsbert Dingemans, geb./ged. Bruchem 28-1/2-2-1777.
14. Dirk van Schaik, ged. Zoelen 22-2-1723, schoolmeester en custos te Hedel, ondertr./tr.kerk Hedel/Kerkwijk 26-8/18-9-1757. Met attestatie van Zoelen in 1749 in het lidmatenregister van Hedel ingeschreven.
15. Anna (Johanna) van Driel, ged. Kerkwijk 24-5-1733, getuige: Lijsbeth van Driel. Met attestatie van Kerkwijk in 1758 in het lidmatenregister van Hedel ingeschreven.
Uit dit huwelijk:
- Anna Maria van Schaik, ged. Hedel 30-7-1758, getuige: Dora Martina van Gennep.
 - Geertruy van Schaik, geb./ged. Hedel 26-2/2-3-1759, getuige: Jacoba van Driel, geb. Soermans.
 - Bernardus van Schaik, geb./ged. Hedel 17/21-3-1762, getuige: Joanna Margreta Stevens, geb. van Schaik.
 - Johanna van Schaik, geb./ged. Hedel 24/29-4-1764, getuige: Jakoba van Driel, geb. Soermans. Door Ds. van den Berg, van Brukum.
 - Dora Karolina van Schaik, geb./ged. Hedel 11/15-12-1765, getuige: de weduwe de Bie 15-12-1765.
 - Joannes van Schaik, geb./ged. Hedel 24/25-10-1767, getuige: Jenneke van Driel, geb. van Werken.
 - Kornelia Helena Katrina van Schaik, geb./ged. Hedel 26-3/1-4-1770, getuige: Helena Kristina van Schaik, geb. Sch.iners.

- Wouter van Schaik, geb./ged. Hedel 25-2/1-3-1772, getuige: Jenneke van de Werken, huisvrouw van Cornelis van Driel.
- Johanna van Schaik, ged. Hedel (Zie 7).

Generatie V

24. Jan Dingemans, tr. kerk Bruchem 5-5-1726
25. Huybertje Kakebeen.
Uit dit huwelijk:
- Adrianus Dingemans, ged. Bruchem 9-3-1727, getuige: Johanna Geertruy Dingemans.
 - Aletta Petronella Dingemans, ged. Bruchem 1-5-1729, getuige: Johanna Geertruy Dingemans.
 - Dirk Dingemans, ged. Bruchem 19-8-1731, getuige: Grietje Kakebeen.
 - Sophia Dingemans, ged. Bruchem 26-9-1734, getuige: Johanna Dingemans.
 - Peter Dingemans, ged. Bruchem 25-8-1737 (Zie 12).
 - Jan Dingemans, ged. Bruchem 24-7-1740, getuige: Johanna Dingemans.
26. Dirk van Wel, tr. kerk Bruchem 19-5-1737
27. Lijntje van Hemert.
Uit dit huwelijk:
- Adrianus van Wel, ged. Bruchem 22-12-1738, getuige: Arike van Wel.
 - Odilia van Wel, ged. Bruchem 29-1-1741 (Zie 13).
 - Aart van Wel, ged. Bruchem 10-2-1743.
 - Cathrina van Wel, ged. Bruchem 1-11-1744, getuige: Arike van Wel.
 - Wouter van Wel, ged. Bruchem 1-10-1746, getuige: Lijntje van Wel.
28. Barend van Schaik, geb. Dodewaard, ondertr. Zoelen 29-7-1712
29. Maria Dirks van Kesteren, geb. Lienden. Deed op 21 -12-1712 te Zoelen belijdenis.
Uit dit huwelijk:
- Cornelis van Schaik, ged. Zoelen 30-4-1713.
 - Cornelis van Schaik, ged. Zoelen 3-2-1715.
 - Dirk van Schaik, ged. Zoelen 28-3-1717.
 - Roelof van Schaik, ged. Zoelen 23-4-1719.
 - Dirk van Schaik, ged. Zoelen 22-2-1723 (Zie 14).
 - Johanna Margriet van Schaik, ged. Zoelen 2-4-1724.
 - Anna Maria van Schaik, ged. Zoelen 2-11-1727, getuige: Anne Maria van Heusden.

h. Berendina van Schaik, ged. Zoelen 5-9-1734, getuige: Johanna van Heusden(?).

30. Jochem van Driel, tr.

31. Grietje de Bie.

Uit dit huwelijk:

a. Johannes van Driel, ged. Kerkwijk 21-10-1731, getuige: Lijsbeth van Driel.

b. Anna (Johanna) van Driel, ged. Kerkwijk 24-5-1733 (Zie 15).

c. Cornelis van Driel, ged. Kerkwijk 13-2-1735.

d. Johannes van Driel, ged. Kerkwijk 2-6-1737.

e. Bertje van Driel, ged. Kerkwijk 26-4-1739.

Vraag en aanbod Van Gelderen

Aart van (Gelder) Gelderen, ondertr. Ophemert (1) 17-04-1751, tr. Ophemert 09-05-1751 - getuige vader Goosen van Gelder - Grietje van Aalst. Ondertr. (2) Ophemert 07-03-1799, tr. Ophemert, 14-03-1799 Willemijntje van (Gelder) Gelderen

Uit het eerste huwelijk:

1. Peterke van (Gelder) Gelderen, ged. N.H. Ophemert 23-03-1760, getuige Willemke van Aalst.

2. Peterke van (Gelder) Gelderen, ged. N.H. Ophemert 03-03-1761, getuige Willemke van Aalst.

3. Johannes van (Gelder) Gelderen, ged. N.H. Ophemert 19-06-1763, getuige Willemijntje van Gelder.

Wie heeft er meer gegevens over deze familie?

G.D Opperman

Tollenhof 52

4041 BJ Kesteren

0488 48 23 81

Schepenen in Zaltbommel 13^e –16^e eeuw

R.H.C. van Maanen

Inleiding

Onderstaande lijst van Zaltbommelse schepenen is verre van compleet en dan ook alleen maar bedoeld als een eerste aanzet. Voor de samenstelling werd slechts gebruik gemaakt van een viertal literatuurbronnen, die desondanks behoorlijk wat gegevens opleverden.

Arnoldi, Hermannus filius 1283,1290
Auwrin, Dirck 1536

Bart/Baert, Paulus 1321-1322,1328-1329
1331-1332,1335,1343-1344

Bart/Baert, Petrus (dictus) 1290,1293,1301
1308-1309,1311, 1313-1314,1316

Borchwijk, Ghisebertus van der 1339
Bye, Aert dye 1548

Doern, Henricus de 1486,1489
Doncker, Peter 1550,1552
Dijns, Zegeus Gherardi 1341

Fey, Arnoldus 1319-1320,1324
Feye, Arnoldus 1504
Fey, Arnt 1568
Fey, Henricus (dictus) 1309,1313,1316-1317

1329-1330,1332-1333,1339
Francia, Paulus de 1316-1318,1323,1326-1327
1329-1330,1332,1335

Geertsz/Gerritsz, Andries 1526-1527,1529,1532-1533
Geritsz, Elbert 1528,1532
Gielisz, Gherit 1548-1549,1552
Gier, Dirck de 1542,1548,1557
Goessensz, Dirck 1526,1529
Goeswini, Theodericus 1524
Gorisz, Jan/Johan 1550,1552
Groet, Henrick die 1541,1544,1567
Gudule, Jordanus filius 1283

Hecel, Theodericus de	1301-1303,1307
Heessely, Dirk van	1303,1307
Henricsz, Baudewijn	1527
Hermannus filius Arnoldi	1283,1290
Hoesden, Arnoldus filius Johannis de	1312-1313,1315, 1320 1326-1327,1330-1331, 1333,1336
Hoesden, Arnoldus Gerardi de	1317,1339-1340
Hoesden, Arnoldus Johannis de	1318,1321, 1340
Hoesden, Johannes de	1311-1312,1315-1316, 1319 1322, 1325-1326, 1328 1331-1332, 1335, 1343
Husden, Rodolfus de	1290
Hoesden, Wilhelmus Huyghmanni de	1511
Holle, Johannes	120,1322-1323,1326
Horwinen, Philippus de	1320-1321, 1324,1327-1328 1330-1331, 1333 1310-1311
Houscilt/Hovschilt, Rodolphus	1318
Houscilt, Willem	1281, 1290,1308, 1312,1315
Huberti, Johannes filius	1326-1327
Hubertus filius Johannis	1378
Huberti, Johannes	1397
Hyrte, Henricus	
Insula, Godefridus de	1318-1319
Insula, Petus ex	1400
Israhel/Israel	1302-1303, 1308
Jansz, Huygman	1489
Jansz, Jacop Roeloff	1542, 1526
Jansz, Maes	1548
Jansz, Matheus	1538
Johannes filius Huberti	1281,1290,1308, 1312,1315
Johannes, Hubertus filius	1326-1327
Jordanus filius Gudule	1283
Kessel, Godefridus de	1397
Maelgys/Maelghijs, Gerardus	1303? 1320,1322-1323 1328-1329,1332,1334
Mol, Petrus	1326
Moliaert, Fredericus	1331,1340
Moliaert, Henricus	1293
Moliaert, Henricus	1378

Molmen Petri, Henricus	1400
Moliaert, Jacobus	1328-1329,1332
Moliaert, Jan	1558,1567
Moliaert, Michael	1316-1317,1320,1323-1324 1326-1327,1329-1330
Moliaert, Petrus	1311,1316
Moliaert, Petrus	1511
Moliaert, Roeloff	1546,1548,1550
Moliaert Theoderici, Johannes	1384
Morinck/Moirinck, Henrick	1542, 1549,1552
Morinck, Jacobus	1504
Noeydensz/Noeydonis, Ghysbert	1510,1519, 1524
Nyewaill, Albertus de	1486
Oever, Ariaen van	1557,1570
Raedt, Elis die	1542
Raet, Henrick	1558,1568
Raet Henricksz, Roeloff die	1533,1539
Raet Jansz, Roeloff die	1528,1541
Rinck, Jan	1536,1538,1542
Rode, Conrardus	1309,1311-1312,1316 1320-1321,1327-1328
Rode, Henricus	1344
Rossem, Hanrick van	1570
Sartor, Arnoldus	1281
Scaep, Wolterus/Wouterus	1320-1322,1324-1328 1330-1331,1333,1340
Scaep, Wolterus	1398
Steeck, Aert	1539
Theoderici, Everardus	1341,1343
Vico, Henricus de	1312
Vico Conradri, Johannes de	1400
Voecht, Johannes (dictus)	1319,1321-1322,1325,1335
Wachteldone/Wachteldonck, God[e]fridus de	1308, 1310
Welle, Johannes Eccreïn de	1384
Werine/Weryn/Weriin, Johannes	1301, 1303,1311 -1312
Werua	zie Werva

Werva, Gosuinus/Goswinus de	1316,1321,1324-1328
Werva, Henricus de	1293,1299,1309,1313-1315 1329-1330,1332-1333,1335-1336
Werva junior, Henricus/Henrico de	1318-1319
Werva senior, Henricus de	1322-1323
Werva, Johannes de	1319,1331,1333-1334, 1339
Werva, Johannes filius Johannis de	1339
Wickenbroet, Jan/Johannes	1299,1301,1307-1309
Wolteri, Johannes	1398
Woltersz, Eghen	1511
Wouteri, Ego	1519
Wijnrichsz, Ghisbert	1550
Wynter, Dirck Aertsz	1544, 1546

Bronnen

- Fremery, J. de. *Cartularium der abdij Mariënweerd*. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, 1890.
- Velden, G.M. van der, K. Gelens en R. van Ooijen. *Eeuwenlang Klooster Mariënschoot en Dorp Zennewijnen*. Ophemert, 1991.
- Inventaris Oud Archief Zaltbommel (Streekarchief Bommelerwaard).
- Harenberg, E.J. *Oorkondenboek van Gelre en Zutphen tot 1326*. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, 1980.

Afdeling Gooiland

De afdeling Gooiland wil in 2000 een boek of een extra aflevering van het tijdschrift "*Oude Sporen*" (bij voldoende inzendingen) uitbrengen waarin kwartierstaten, genealogieën, matriarchiale lijnen en verhalen komen te staan die betrekking op het Gooiland (Ankeveen, Blaricum, Bussum, 's Graveland, Hilversum, Huizen, Kortenhoef, Laren, Loenen, Loosdrecht, Naarden en Vreeland).

Bijdragen (bij voorkeur op floppy op per e-mail) kunt u sturen naar A.H. Honing, Verdstraat 187, 3572 WL Bunschoten of e-mail a.h.honing@ohccnet.nl.

Genealogisch overzicht van het Neder-Betuwse geslacht Van Heteren, afkomstig uit Meerten (Lienden)

W. van de Westeringh

Inleiding

Het zat een aantal nakomelingen van Hendrina van Heteren (1776-1814), waaronder schrijver dezes, dwars dat ze genealogisch van haar voorgeslacht eigenlijk niet meer wist dan dat haar vader Jan Otto van Heteren, gehuwd met Hendrina Vink, was. Door het stellen van een aantal hypothesen (zie: Werkwijze) is het gelukt om haar voorgeslacht met een aantal generaties op te voeren (zie: Genealogisch overzicht).

Werkwijze

Hypothese 1: vader Jan Otto van Heteren was bij zijn overlijden (1818) 79 jaar oud, dus hij zal geboren zijn omstreeks 1739, waarschijnlijk te Lienden of één van de omliggende buurschappen (Meerten en Aalst), zoals ook uit de inschrijving (1769) van zijn huwelijk afgeleid kon worden.

Hypothese 2: in aantekeningen van wijlen ir. J. van Beynum werden mogelijk toepasselijke gegevens gevonden, die uiteindelijk de "sleutel" tot de oplossing van het probleem werden:

In 1769 verkopen een vijftal Van Heteren's, waaronder een Jan Otto, land te Meerten.

In een Opheusdense akte uit 1763 komen bijna dezelfde namen voor, als zijnde kinderen van een Herman van Heteren.

In een andere Opheusdense akte uit 1763 worden genoemd: Herman van Heteren en zijn kinderen te Lienden en de kinderen van Steven van Heteren te Opheusden.

Hypothese 3: de (tweede) vrouw van Herman van Heteren en hun vier kinderen konden maar niet in Lienden gevonden worden. Omdat (Jan) Otto een Van Eeuwijknaam en Jerfaas een Van Triestnaam was, zou haar achternaam weleens Van Eeuwijk of Van Triest geluid kunnen hebben. En omdat twee kleinkinderen Johanna Cornelia genoemd waren, zou haar voornaam weleens Johanna Cornelia geweest kunnen zijn. Dus: Johanna Cornelia van Eeuwijk of van Triest.

Wat bleek? Inderdaad was er een Johanna Cornelia van Eeuwijk, gehuwd niet met een Van Heteren, maar een Van Eteren!, die de ouders werden van vier kinderen Van Eteren met de al bekende voornamen uit Van Heteren! (Kon men in die tijd in Lienden, net zo als in het z.w. van ons land, soms de h niet uitspreken?)

Genealogisch overzicht VAN HETEREN te Meerten (Lienden)

- I. Jan Stevense van Heteren, gehuwd met Catharina Hermans (hertr. Jan van Lienden), wonende te Opheusden. Kinderen in elk geval: Steven (IIa) en Herman (IIb).
- II. Steven Jansen van Heteren, gehuwd met Johanna Loot, wonende te Opheusden. Haar zuster Jacomina Loot was gehuwd met Dirk Bruin. Kinderen in elk geval: Jan (IIIa), Catharina (IIIb), Gerrit (IIIc) en Hendrik (IIId).
- IIa. Jan Stevense van Heteren, te Vianen (1763).
N.B. Er is niet gezocht naar de Vianense Van Heteren's.
- IIIb. Catharina van Heteren.
- IIIc. Gerrit van Heteren, geb. Opheusden, won. Lienden, tr. (1) ca. 1758 Alida Noest, tr. (2) Lienden 30-3-1766 Agnietje Verbrugh, geb. Maurik, won. Lienden.
Kinderen uit (1):
- IVa. Johanna van Heteren, ged. Lienden 26-1-1759.
- IVb. Aaltje van Heteren ?
- IVc. Stefania van Heteren, ged. Lienden 5-2-1764.
Kinderen uit (2):
- IVd. Jan van Heteren.
- IVe. Aalbert van Heteren.
- IVf. Maria van Heteren.
- IIId. Hendrik van Heteren.
- IIb. Herman Jansen van Heteren, geb. Opheusden, rademaker, tr. (1) Lienden 29-6-1732 Maria van Ingen, overl. in het kraambed 25-2-1733, dr. van Cornelis van Ingen en Jantje van Breuk. Eén kind uit (1): Jan Jeremias (IIIe.)
Herman Jansen van Heteren, tr. (2) Lienden 7-6-1739 Johanna Cornelia van Eeuwijk, geb. Meerten, ged. Lienden 4-2-1714, dr. van Jan Otten van Eeuwijk en Catharina van Westreenen.
Kinderen uit (2): Jan of Jan Otto (IIIff), Maria (IIIgg), Jerfaas (IIIhh) en Catharina Hendrina (IIIi).
- IIIe. Jan Jeremias van Heteren, geb. Meerten op of omstreeks 25-2-1733 toen zijn moeder in het kraambed stierf (Vanwege alle ellende, kozen ze daarom als tweede naam: Jeremias? Denk aan het Bijbelboek: Klaagliederen van

- Jeremias), overl. Lienden 4-1-1813, tr. Lienden 2-3-1760 Jantje van Wamel, geb. Lienden, dr. van de schepen van Lienden Frans van Wamel en Geertruy Willems van Ingen.
Kinderen Maria (IVg), Francina Geertruy (IVh) en Geertruy (IVi).
- IVg. Maria van Heteren, ged. Lienden 15-11-1761.
- IVh. Francina Geertruy van Heteren, ged. Lienden 13-2-1763.
- IVi. Geertruy van Heteren, ged. Lienden 15-2-1767, tr. Dirk Augustinus.
- IIIff. Jan Otto van Heteren, geb. Meerten, ged. Lienden 26-6-1740 (als: Jan), landbouwer in Meerten, later ook herbergier?, overl. Meerten 21-11-1818, ondertr. Lienden 10-2-1769 Hendrina Vink, ged. Lienden 23-2-1744, dr. van Goossen Vink en Hendrikje van Ommeren.
Kinderen: Johanna Cornelia (IVj), Goossen (IVk), Goossen (IVl) en Hendrina (IVm).
- IVj. Johanna Cornelia van Heteren, geb. Meerten, ged. Lienden 28-1-1770, vroeg (1802 of eerder) overl. (soms in kraambed?), tr. Otto van E(eu)wijk, zn. van Jerfaas van E(eu)wijk en Johanna van Westreenen. Eén kind: Johanna Cornelia Hendrina van E(eu)wijk.
- IVk. Goossen van Heteren, geb./ged. Meerten/Lienden 18/19-1-1772.
- IVl. Goossen van Heteren, geb./ged. Meerten/Lienden 2/4-4-1773, tr. Lienden 27-11-1810 Hilligje Piccard, geb./ged. Lienden 11/19-3-1786, dr. van Johannes Piccart en Maria van Rijn. meerdere kinderen, oudste zoon:
- Va. Jan Otto van Heteren, geb./ged. Lienden 21-1/17-2-1811.
- IVm. Hendrina van Heteren, geb./ged. Meerten/Lienden 6/7-1-1776, overl. Meerten 22-4-1814, tr. (1) Lienden 24-1-1796 Johannes van Doorn, geb. Tiel, won. Meerten, overl. 1802 of eerder (vóór 1799? = geboorte van onecht kind; zie Vb), tr. (2) Lienden 28-3-1807 Gijsbert van Meenen, ged. Ommeren 12-11-1775, overl. Ommeren 9-10-1852, zn. van Gijsbert van Meenen en Hendrina van Lienden.
Kind(eren) uit (1): niet bekend.
Kinderen uit (2):
Hendrina van Meenen, geb./ged. Meerten/Lienden 1/26-7-1807.
Janna Hendrina, geb./ged. Meerten/Lienden 24/28-4-1809.
Gijsje van Meenen, geb./ged. Meerten/Lienden 9/30-9-1810.
en mogelijk nog meer kinderen.
Onecht kind van Hendrina van Heteren: Hendrik (Vb).
- Vb. Hendrik van Heteren, geb./ged. Meerten/Lienden 1/19-5-1799, landbouwer op "Groot Breedslag" te Maurik, overl. Maurik 19-1-1873, tr. (1) Maurik 9-5-1832 Klazina van Ommeren, geb. Ingen 1-5-1799, dr. van Gosen van Ommeren en Klazina Fieren van de Woerd, tr. (2) Maurik 10-5-1838

Gijsberta Sanderina van Westrenen, geb. Eck en Wiel 18-6-1799, overl.
Maurik 27-6-1886, dr. van Sander van Westrenen en Stevenia Vermeer.
Hieruit nageslacht Van Heteren tot heden toe.

- IIIg. Maria van Heteren, geb. Meerten, ged. Lienden 28-1 -1742, ondertr.
Lienden 17-4-1767 Reyer van Lutterveld, ged. Lienden 6-2-1729, boer op
"Lutter-veld" in Meerten, zn. van Aart van Lutterveld en Cornelia van
Lutterveld.
Kinderen:
Cornelia van Lutterveld, ged. Lienden 13-3-1768.
Johanna Cornelia van Lutterveld, ged. Lienden 26-2-1769.
Hermanus van Lutterveld, ged. Lienden 18-2-1770.
Aart van Lutterveld, geb./ged. Lienden 3/8-3-1772.
Aart van Lutterveld, geb./ged. Lienden 19/23-2-1773.
- IIIh. Jerfaas van Heteren, geb. Meerten, ged. Lienden 23-8-1744, innocent.
- IIIi. Catharina Hendrina van Heteren, geb. Meerten, ged. Lienden 14-8-1746,
overl. Lienden 4-7-1821, tr. Lienden 13-4-1777 Jan Hendrik van
Grootveld, geb. Lienden (waarschijnlijk: ged. Lienden 21-4-1725 als zn.
van Hendrik van Grootveld en Jantje van Klinkenberg; attestatie van
Leiden naar Lienden 3-7-1766).
Kinderen:
Willem van Grootveld, geb./ged. Lienden 18/25-1-1778.
Hermanus van Grootveld, geb./ged. Lienden 28-8/3-9-1780.
Margrietta van Grootveld, geb./ged. Lienden 26-11/1-12-1782.
Cornelis van Grootveld, geb./ged. Lienden 14/19-9-1784.
Cornelia Johanna van Grootveld, geb./ged. Lienden 4/12-3-1786.
Cornelis van Grootveld, geb./ged. Lienden 2/2/-2-1789.

Gezocht

Voor aanvullingen en voor gegevens over het verdere voorgeslacht en eventuele
aansluiting met andere geslachten Van Heteren houden wij ons aanbevolen.

Het Kruisbroedersklooster te Asperen en haar Tielerwaardse landerijen in 1636-1647

R.H.C. van Maanen

Inleiding

Op 31 juli 1572 werd de stad Zaltbommel veroverd op Spanje. Het directe gevolg
hiervan was dat het gehele zogenaamde kwartier van Zaltbommel onder de
verantwoordelijkheid van Willem van Oranje kwam en tijdelijk losgeweekt werd
van de rest van Gelderland. Hierdoor werd het mogelijk de reformatie in te voeren.
Tot het zogenaamde kwartier werden de ambten van Beesd en Rhenoy (inclusief
Mariënwaard), de baronie van Hedel en het ambt van Tieler- en Bommelerwaarden
en de stad Zaltbommel gerekend. De prins stelde een rentmeester aan die onder
meer belast werd met het beheer over de geestelijke goederen in het kwartier. In
een verdrag van 21 september 1577 tussen afgevaardigden van de prins van
Oranje, de Staten van Gelre en Zutphen en de stad Zaltbommel werden afspraken
gemaakt over de religies binnen de Tieler- en Bommelerwaard en over de
geestelijke goederen. In 1591 besloot de Raad van State het beheer over de
goederen over te dragen aan de Landschap Gelre en Zutphen, uitgezonderd die van
geestelijke stichtingen gevestigd binnen de stad Zaltbommel. De Zaltbommelse
rentmeesters beheerden naast de goederen van de geestelijke stichtingen te
Zaltbommel ook die van de Asperense Kruisbroeders. Hun voormalige landerijen
zijn tot aan 1811 terug te vinden in de rekeningen van de geestelijke goederen. De
opbrengsten hadden een 'pieuse' bestemming. In de praktijk werd het hiermee niet
altijd even nauw genomen, maar zijn ook vacaties voor de magistratsleden terug
te vinden bij de uitgaven. De landerijen waren hetzij in erfpacht uitgegeven of
steeds voor een periode van zes jaar verpacht. De bedragen achter de namen zijn de
verschuldigde pachtsommen.

Erftijnsbrieven

In het oudarchief van de stad Zaltbommel bevinden zich nog enkele
erftijnsbrieven, voorheen toebehorend aan de kruisbroeders, te weten:
Een brief uit 1597 waarbij Jacob Artsen f 04:05:00 verschuldigd was over twee
morgen gelegen onder Deil. Beneden Herbert van Lantwerck en Ghijssbert van
Lantsweer? En boven de kruisbroeders. Een brief uit 1597 waarbij Jan Hermensen
f13:10:00 verschuldigd was over 4½ morgen gelegen onder Deil. Hiervan lag een
deel op de Meert en waarbij onder meer zijn huis stond, in pandschap gehouden
door Clemens van Eembruggen. Een brief uit 1597 waarbij door Clemens van
Eembruggen twintig carolus guldens verschuldigd was over drie morgen onder
Deil. Een brief uit 1597 waarbij door Pelgrum Willemsen 50 carolusguldens

verschuldigd was over tien morgen onder Deil gelegen in de Weert of Meert met ten westen de kruisbroeders. Een brief uit 1601 waarbij Floris Claessen jaarlijks *f* 10:00:00 verschuldigd was over tien hond op de Spijk gelegen onder Rump. West lag het erfgoed van Willem Ghijsberts, in het oosten Jan Artsen Hackert en Hermen Ghijsbertsen van Gameren, in het noorden strekkende tot op de Lingedijk en in het zuiden 't hooch pad.

Deil

Landpachten

- Huis, hof met 29 morgen 5 hond in de verscheidene percelen gelegen tot het huis behorende. 1636-1644 Willem Peetersen tot Deil *f* 250:00:00 en 1644-1647 weduwe van Willem Petersz *f* 250:00:00.
- 10 morgen in verschillende percelen. 1636-1637 Abraham Janssen met de zijnen *f* 150:00:00 en 1643-1647 *f* 110:00:00.
- 2 morgen in de Hoijmatten. 1636-1637 Jan Hendricxsen Olijslager *f* 10:00:00 en 1643-1647 Evert Bernts *f* 25:00:00.
- 2 morgen in de Hoijmatten. 1636-1637 Jan Janssen tot Deil *f* 21:00:00. 1643-1644 Weduwe van Jan Janss Olij *f* 10:00:00. Pacht beëindigd wegens overlijden. 1644-1647 Willem Emestus *f* 22:00:00.
- 2½ morgen in de Regulier[en]. 1636-1637. Hendrick Aelbertsen *f* 42:00:00, 1643-1644 Jan en Abraham Janss Davidts *f* 42:00:00 en 1644-1647 Jan de Gaij *f* 45:00:00.

Erfpachten

- 4½ morgen in de Beemd. 1636-1646 Joost Ghijsbertsz en Oth Cornelisz *f* 13:10:00 en 1646-1647 Jan Joosten en Oth Cornelisz *f* 13:10:00.
- 3 morgen in de Weert. 1636-1645 Doctor Wouter Doijeweerd *f* 20:00:00 en 1646-1647 Heren Gedeputeerde Staten van het Nieuwe Kwartier *f* 20:00:00.
- 3½ morgen in de Meterense Camp. 1636-1647 Jacob Aertsz *f* 13:00:00.
- 2 morgen den Regulier genaamd. 1636-1646 G[h]erit Melisz *f* 04:05:00 en 1646-1647 Baet Geurtsz *f* 04:05:00.
- huis en hof met 10 morgen. 1636-1646 Segher Stevens *f* 50:00:00.

Gellicum

Landpachten

- 8 morgen genaamd D'[o]osse Campen. In 1681 aangeduid als zijnde van de Stad Bommel en gelegen over de Rouweijgraef in de Paulskampen. 1636-1637 Hendrick Arienss en Lenaert Hermens *f* 78:00:00 en 1643-1647 Dirck Bastiaens *f* 108:00:00.

- 3 morgen in 's Greven Camp. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en gelegen in het Lege Veld aan het Rouweijblock bij de molens aan. 1636-1637 Aert Peetersen Hackart *f* 25:00:00 en 1643-1647 Idem *f* 20:00:00.
- 3 morgen in t Steltgien, vanaf 1643 4 morgen. 1636-1637 Willem Jansen Hackart *f* 28:00:00 en 1643-1647 Idem *f* 20:00:00.
- 2 morgen in t Steltgien. 1636-1637 Gherit Roelofsen Hackert *f* 28:00:00, 1643-1644 idem *f* 24:00:00 en 1644-1647 idem *f* 26:00:00.
- 1½ morgen in het Polleken. In 1681 werd vermeld dat de heer van Gellicum 3 morgen Pollekens gelegen in het Hooghland van de stad Bommel had. 1636-1647 G[h]ijsbert Willemsz van Gameren *f* 17:00:00.
- 1½ morgen in het Polleken. 1636-1637 Gijsbert Willemsz of Jan Ghijsbertsz *f* 18:00:00 en 1643-1646 Gijsbert Willemsz van Gameren *f* 18:00:00.
- 5 morgen den Musschenkamp genaamd. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel gelegen in het Rouweijblock. 1636-1637 Gerit Roelofsz Hackart in plaats van Herman Slooten *f* 30:00:00, 1643-1644 Gerit Roelofsz Hackert en Lambert Bastiaensz in plaats van Peter van Enschede *f* 40:00:00 en 1644-1646 Gerit Roelofsz Hackert en Lambert Bastiaensz *f* 40:00:00.
- 5 morgen in de Laren, 1643 genaamd den La[e]rencamp. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en 4½ morgen groot. 1636-1637 Ghijsbert Jansz Poll *f* 50:00:00 en 1643-1647 Jan Ghijsbertsz *f* 46:00:00
- 5 morgen genaamd de Weverhoek. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel gelegen in twee kampen in de Weverhoecken. 1636-1637 Gherit Hendricksen *f* 50:00:00 en 1643-1647 idem *f* 40:00:00.
- 14 hond genaamd de Gese Cempken. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en gelegen in de Slimmerweert. 1636-1637 Aert Peetersz Hackart *f* 16:00:00, 1643-1644 idem *f* 12:00:00 en 1644-1647 Cornelis Petersz *f* 08:00:00.
- 14 hond genaamd de Voogelpan. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en gelegen in het Lege veld aan het Rouweijblock bij de molens aan, genaamd Vogelpan. 1636-1637 Joost Janssen in plaats van Lenart Hermens *f* 16:00:00 en 1643-1647 Arieke Joosten *f* 16:00:00.
- 7 hond in het Delleken. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en gelegen in het Lege veld in het aan het Rouweijblock bij de molens aan, nu genaamd Netelwortel. 1636-1637 Hendrick Ghijsbertsen *f* 09:00:00 en 1643-1647 Teunis/Tonis Roelofss *f* 08:00:00.
- 2 morgen genaamd den langen Camp. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en gelegen in de Weverhoecken. 1636-1637 Hendrick Arienss *f* 09:00:00 en 1643-1647 Gerit Roelofsz Hackert *f* 13:00:00.

- 1½ morgen in de 's Greven camp. In 1681 aangeduid als zijnde van de stad Bommel en gelegen in het Lege veld aan het Rouweijblock bij de molens aan. 1636-1637 Gerit Roelofsz Hackert *f* 13:00:00 en 1643-1647 Jan Thomasz *f* 17:00:00.

Erfpachten

- 3½ morgen genaamd de Hoescamp/Hooscamp. 1636-1647 Gijsbert Jansen Poll *f* 08:00:00.
- 2 morgen genaamd den Buender. In 1681 werd Otto Gerritsen Hackert modo den heer van Gellicum vermeld. 1636-1647 Willem Janssen Hackart *f* 04:00:00.

Hellouw

landpachten

- 4½ morgen gelegen aan de Hellouwse Merckt. Het verpondingskohier over 1681 vermeldt dat de 4½ morgen in het blok over de Broekgraaf tot aan de Zeedijk toe lagen. Dat jaar werd de aanslag teruggebracht van *f* 06:01:10 naar *f* 04:13:01. 1636-1637 Jan Bruijstens *f* 35:00:00, 1643-1644 Lambert Claesz *f* 28:00:00 en 1644-1647 Cornelis Jansz *f* 28:00:00.

Rumpt

erfpachten

- 14 hond op de Verch[den]. 1636-1637 Dirck Aertsz *f* 11:10:00, 1643-1646 weduwe van Dirck Aertsz *f* 11:10:00 en 1646-1647 Corsten Dircksz als nazaat van Dirck Aertsz *f* 11:10:00.
- 10 hond op het Spijck. 1636-1647 Engbert/Eijmbert de Haen *f* 10:00:00.
- 8 hond in de Corte Hoeven. 1636-1646 weduwe van Jan Florissen *f* 04:00:00 en 1646-1647 Cornelis Huygen.
- 10 hond op het Spijck. 1636-1647 G[ij]sbert Willemsen van Gameren *f* 10:00:00.
- 2 morgen op het Spijck. 1636-1637 Jan Lambertsz *f* 16:06:10, 1643-1646 erfgenamen van Lambert Petersz *f* 16:06:10 en 1646-1647 Jan Lambert Petersz en Willem Lambertsz *f* 16:06:10.
- 4 hond in de Berencamp. 1636-1637 Lambert Florissen *f* 05:00:02, 1644-1646 idem *f* 05:00:00 en 1646-1647 Weduwe van Lambert Florisz *f* 05:00:00.
- 3½ morgen op de Weijacker/Waijacker. 1636-1647 Walraven van Heeckeren, landdrost, *f* 01:15:00.
- 10 hond op het Spijck. 1636-1647 Gherit Hendricxsen/Handricksz *f* 10:00:00.
- de helft van 7 morgen genaamd de Verencamp. 1636-1637 Jonker Gherit van Buchels erfgenamen *f* 04:07:08 en 1643-1647 Jonker Rutger van Elst *f* 04:07:08.

- de wederhelft van 7 morgen genaamd de Verencamp. 1636-1637 Weduwe van Jan de Groot *f* 04:07:08 en 1643-1647 Dirck Petersz *f* 04:07:08.

landpachten

- 2 morgen op de Rouweij. In 1681 aangeduid als Bommels goed gelegen in het Rouweijblock. 1636-1637 weduwe van Jan Florissen *f* 12:00:00 en 1643-1647 Jan Jansz Floris *f* 08:00:00.
- 3½ morgen op de Feijsencamp/F[i]esse[n]camp. In 1681 aangeduid als Bommels goed gelegen in het Rouweijblock, genaamd Feescamp. 1636-1637 weduwe van Jan Florisz *f* 32:00:00 en 1643-1647 Jan Jansz Floris *f* 28:00:00.
- 3½ morgen in de Bommelse Campen. 1636-1637 Floris Jansz *f* 24:00:00 en 1643-1647 Paulus/Pauwels en Floris Jansz *f* 30:00:00.
- 2 morgen in de Stelt met 4½ hond aldaar. 1636-1637 Weduwe van Jan Florissen *f* 28:00:00 en 1643-1647 Jan Jansz Floris *f* 28:00:00.
- 3 morgen in de Heechmijn/Hengmijn. 1636-1637 Thonis Otten tot Deil *f* 20:00:00 en 1643-1647 Paulus/Pauwels Jansz *f* 18:00:00.
- 6 morgen in de Munnekewej. 1636-1637 Gherit Bastiaenz *f* 30:00:00 en 1643-1647 Roeloff Cornelisz *f* 31:00:00.
- 5½ morgen in de Bommelse Campen. 1636-1637 Pauwels Jansz *f* 30:00:00 en 1643-1647 idem *f* 25:00:00.
- 1½ morgen in de Berencamp. 1636-1647 Lambert Florissen *f* 08:00:00.
- 2½ morgen in de Heechmijn/Hengmijn. 1636-1637 Jan Thomasz in plaats van Hendrick Aelbertsz *f* 24:00:00, 1643-1644 Lambert Hermenz *f* 26:00:00 en 1644-1647 Jan Thomasz *f* 30:00:00.

Vuren

Erfpachten

- 6 morgen in het Stroobroeck. 1643 voor de Achterdijk in t Stroobroeck. 1636-1647 Herben Anthonisz/Thonisz *f* 13:10:00.
- 3 morgen in t Smackaes. 1636-1647 Herbert Anthonisz/Thonisz *f* 04:10:00.
- 9 morgen in de Campen en 3½ morgen in 't Stroobroeck. 1636-1647 Cornelis Henricxsen Bosman *f* 24:02:0

Bronnen

- Oud Archief Zaltbommel (Streekarchief Bommelerwaard) inv.nrs. 604-608, 1030-1033 en 1039.
- Maris, A.J. *De reformatie der geestelijke en kerkelijke goederen in Gelderland. In het bijzonder in het kwartier van Nijmegen*. N.V. Drukkerij "De Residentie", 's-Gravenhage, 1939, met name p. 91-101 en 445-454.

Betuwse namen onder de burgers van Wijk bij Duurstede 1577-1811

M. IJzerman

Inleiding

Genealogisch onderzoek in het rivierenland gaat vaak gepaard met bijzondere problemen. Zo kent het gebied een lappendeken van lokale en regionale heerlijkheden, ambten etc, allemaal met een eigen archiefvorming.

Consequentie daarvan is dat je van de ene plaats een prachtige bron kunt gebruiken maar dat diezelfde bron in de buurgemeente helemaal niet bestaat! Of de bron van de ene plaats is wel bewaard gebleven en die van de ander is (vermoedelijk) verloren gegaan. Vermoedelijk staat tussen haakjes omdat nog steeds op allerlei plaatsen verloren gewaande archiefstukken teruggevonden worden. Anderzijds vind je in bronnen buiten het directe gebied ook regelmatig aanwijzingen welke van belang kunnen zijn voor het genealogisch onderzoek in de streek.

Onlangs kreeg ik een exemplaar van alle inschrijvingen van personen die tussen 1577 en 1811 de eed als burger van de stad Wijk bij Duurstede hebben afgelegd. Mw Brouwer- Verheven heeft alle relevante bronnen in het stadsarchief onderzocht op deze inschrijvingen en met behulp van mw. Elenbaas (ons niet onbekend) toegankelijk gemaakt. Raadpleging daarvan leerde mij dat er vele namen uit onze streek in voorkomen. Blijkbaar was er veel verkeer tussen de Betuwe en de stad Wijk bij Duurstede aan de overkant van het water. Onderstaand heb ik alle personen genoteerd waarbij is aangegeven dat zij afkomstig waren uit onze streek. Mede gelet op de familienamen zijn er vermoedelijk veel meer mensen uit de Betuwe die de burgereed hebben afgelegd, maar dan is hun afkomst niet genoteerd. Op deze wijze kunnen we van 137 inschrijvingen daadwerkelijk aangeven uit welke plaats men afkomstig was. De lijst is gesorteerd op achternaam/familienaam en vervolgens daarbinnen op jaartal. Het blijft lastig om van de inschrijvingen na te gaan of er sprake is van een beroepsnaam of familienaam, evenals de vraag of er sprake is van een patroniem of familienaam. In beide gevallen heb ik ervoor gekozen om bij gebrek aan een aparte familienaam, het patroniem zowel te vermelden onder patroniem alsmede onder de achternaam, op dezelfde wijze zijn de beroepsnamen genoteerd.

Waar kwamen zij vandaan?

Niet verwonderlijk als we de ligging van Wijk in ogenschouw nemen dat de meeste inschrijvers afkomstig zijn van Rijswijk (21x), Maurik (19x) en Ravenswaaij (10x). Andere belangrijke afkomstplaatsen zijn: Buren 10x,

Culemborg 14x, Zaltbommel 6x, Asch 4x, Beusichem 4x, Ingen 5x, Tiel 4x, Vianen 4x.

Wilt u meer bijzonderheden en is uw interesse gewekt, neem dat eens een kijkje in het Stadsarchief van Wijk bij Duurstede om het origineel in te zien. Ik hoop u hiermee een idee te hebben gegeven dat je wel eens buiten het gebaande pad moet om ontbrekende schakels te vinden. De lijst zelf ziet er als volgt uit:

Voornaam	Patroniem	Achternaam	Plaatsnaam	Jaar	opmerking
Cornelis	Aertssen	Aertssen	Ingen	1582	
Dirck	Alertssen	Alertssen	Ingen	1657	
Gerrit	Allertssen	Allertssen	Culemborg	1587	
Herman	Andriessen	Andriessen	Arkel	1665	
Henrick	Andriessen	Andriessen	Beesd	1588	
Wijnt		Bijler, van	Ophemert(?)	1619	
Jan	Philpis	Borrevelt, van	Buren	1751	
Hendrick		Breevelt	Culemborg	1688	verwer
Jan	Aertssen	Bremaet	Rijswijk	1605	
Claes	Cornelissen	Budding	Dodewaard	1641	
Lubarta		Buschman	Rumpt	1781	
Jan	Claessen	Claessen	Rijswijk	1608	
Adam		Cool	Buren	1646	schrijnwercker
Gerrit	Cornelissen	Cornelissen	Beusichem	1648	
Hendrick	Cornelissen	Cornelissen	Maurik	1647	hoefsmid
Willem	Cornelissen	Cornelissen	Ravenswaaij	1576	
Willem	Cornelissen	Cornelissen	Mars	1581	
Dirrick		Crans	Gorinchem	1611	lijndreer
Jan	Joosten	Cremer	Asch	1626	coornkoper
Claes	Peterssen	Crom	Zaltbommel	1586	
Willem	Gerrits	Crom	Zaltbommel	1665	timmerman
Evert		Deventer, van	Maurik	1684	coopmanschap int tabak
Gillis		Dijck, van	Ravenswaaij	1727	
Maes	Dirckssen	Dirckssen	Maurik	1626	timmerman
Dirck	Tonissen	Driel, van	Maurik	1631	
Ott		Eck, van	Ingen	1605	
Willem		Eck, van	Kerk	1744	
			Avezaath		
Barent	Janssen	Emoet	Kerk	1693	molenaar binnenmolen
			Avezaath		
Jan	Everthen	Everthen, van	Rijswijk	1581	
Jan	Gerritsen	Gerritsen	Wiel	1584	

Huybert	Geritssen	Gerritssen	Kapel	1604	chirurgijn	Lambert	Teunessen	Kesteren, van	Kesteren	1604	
			Avezaath			Sweer	Jans	Koedam	Asch	1741	
Roeloff	Gerritssen	Gerritssen	Rijswijk	1607		Geurt	Lambertssen	Lambertssen	Zoelmond (?)	1657	
Crijn		Goes	Asch	1647		Jan	Lambertssen	Lambertssen	Zoelmond (?)	1648	rademaecker
Lubbert	Goessens	Goessens	Ravenswaaij	1579		Ott		Leeuwen, van	Rijswijk	1605	
Reyer	Goessens	Goessens	Ravenswaaij	1579		Dirck		Lingen, van	Buren	1670	
Jacob	Hendrickssen	Grol, van	Tiel	1636				der			
Pons		Hattum, van	Maurik	1614	chirurgijn	Gerrit	Hendrickssen	Loeche, van	Buren	1612	
Heijman	Heijmans	Heijmans	Tiel	1788	joods			der(?)			
Jan	Hendrickssen	Hendrickssen	Enspijk	1660	molenaar	Gerrit	Lubberts	Lubberts	Maurik	1581	
Cornelis	Hendrixsen	Hendrixsen	Culemborg	1616	backer	Dirck	Simonsen	Lunschen, van	Maurik	1727	
Gerrit	Henricks	Henricks	Ravenswaaij	1622		Ulrich		Lyponer	Waardenburg	1744	
Peter	Henrickssen	Henrickssen	Rijswijk	1622		Abraham		Maarseveen	Leerdam	1746	
Cornelis	Henricx	Henricx	Ravenswaaij	1624		Huybert		Maurick, van	Maurik	1788	
Dirrick	Henricxsen	Henricxsen	Maurik	1604		Dirk		Neer, van	Rijswijk	1769	
Hermanus		Heus, de	Erichem	1752		Willem		Nijenhoff, van	Zaltbommel	1789	
Pieter		Ingen, van	Lienden	1791		Hendrick		Nottelman	Buren	1662	schilder
		Iserenboer	IJzendoom	1612	bijnaam	Gijsbert		Oijen, van	Rijswijk	1751	
Jan	Jacobsen	Jacobsen	Wiel	1580		Cornelis		Ommeren, van	Opheusden	1686	herbergier
	Jans	Jans	Maurik	1584		Johannes		Oort, van	Maurik	1680	
Adriaen	Jans	Jans	Maurik	1578		Nicolaes		Ossenberch,	Rijswijk	1647	brouwer
Floris	Jans	Jans	Rijswijk	1578				van			
Henrick	Jans	Jans	Rijswijk	1579		Wijnandt		Ossenbergh,	Rijswijk	1642	
Thonis	Jans	Jans	Varik	1582				van			
Henrick	Janssen	Janssen	Ravenswaaij	1581		Geurt		Otten	Rijswijk	1622	
Huybert	Janssen	Janssen	Maurik	1622	timmerman	Jan	Ottensen	Ottensen	Buren	1581	
Huibert	Janssen	Janssen	Dodewaard	1638		Aert	Peterssen	Peterssen	Eck	1607	
Jacob	Janssen	Janssen	Culemborg	1624		Peter	Peterssen	Peterssen	Zoelen	1609	weversgezel
Jan	Janssen	Janssen	Rijswijk	1588	tuinier	Jacobus		Picard	Maurik	1781	
Jan	Janssen	Janssen	Culemborg	1644		Hendrick		Pijl, van der	Culemborg	1676	
Joost	Janssen	Janssen	Culemborg	1622		Jacobus	Petersse	Pikard	Maurik	1763	
Ott	Janssen	Janssen	Vianen	1610	samoureusschipper	Hendrick	Gerrits	Prijs	Maurik	1690	schoenmaker
Pauwels	Janssen	Janssen	Ravenswaaij	1610	mandenmaker	Abraham	Reijniersen	Reijniersen	Vianen	1630	
Wessel	Jaspersen	Jaspersen	Ravenswaaij	1587		Isaack	Reijnierssen	Reijnierssen	Vianen	1630	
Aelbert	Jelissen	Jelissen	Ingen	1640	kuyper	Aert	Roelofssen	Roelofssen	Ingen	1627	
Jan	Joosten	Joosten	Asch	1636		Hendrik	Nicolaas	Ronde, de	Beusichem	1764	
Jan	Joppenssen	Joppenssen	Rijswijk	1614	alias Jan Sweersen	Cornelis		Sam	Beusichem	1778	
Philip	Josephs	Josephs	Beusichem	1775	joods	Cornelis	Dirricxsen	Schakel	Mars	1609	samoureusschipper
Gillis	Dircs	Kae, van der	Rijswijk	1685	bakker en kramer	Jacob	Jacobssen	Stam	Wiel	1609	samoureusschipper
Herman		Kemp, de	Rijswijk	1664		Willem		Steenweert,	Rijswijk	1723	timmerman
Gerrit		Kesteren, van	Culemborg	1711				van			

Cornelis Jan	Evertssen Sweersen	Sternhoven Sweersen	Zaltbommel Rijswijk	1654 glaesschrijver 1614 alias Jan Joppenssen
Gerrardt Cornelis Cornelis Jan	Symonssen Teunessen Theunissen	Symonssen Teunessen Theunissen	Ravenswaaij Buren Buren	1641 1605 1616 smid
Berndt Willem Johannes Klaas Jan Willem Quirijn Henrick Gijsbert	Thonissen Thonissen	Thonissen Thonissen	Vianen Maurik Culemborg Erichem Culemborg Tiel Buren Tiel Culemborg	1647 1624 1782 is RK 1743 1631 1739 1656 1604 1679 bakker
Jan Roelof Henrick	Leendertssen	Volenhouw, van den Vosch Vosch Waeyenborch, van	Culemborg Culemborg Heteren	1605 1605 1605
Adriaen Abraham Cornelis Jacob Jan	Janssen Janssen Otten	Weelden, van Wijck, van Wijck, van Wijck, van	Rijswijk Lienden Ommeren Rijswijk Maurik	1605 1660 rademacker 1610 cleermaecker 1581 1654 slachter of vleeshouwer
Willem	Willemsen	Willemsen	IJzendoorn	1612 samoureusschipper, Iserenboer
Dirrick Teunes Samuel Pieter Dirck	Willemsen Willemsen	Willemsen Willemsen	Gorinchem Zoelen Zaltbommel Culemborg Buren	1614 backer 1616 1707 1713 1647
Ary Geurt	Wouterssen Peters	Wouterssen Zas	Maurik Opheusden (?)	1677 schoenmaeker 1644

Land- en tuinbouw en veeteelt in de gemeente Waardenburg in 1933-1938

R.H.C. van Maanen

Inleiding

Misschien doet het onderwerp vreemd aan, toch is het goed verklaarbaar. Tot ver in de twintigste eeuw waren land- en tuinbouw en veeteelt hoofdmiddel van bestaan in de West-Betuwe. Bijna elke genealoog met voorouders in deze streken heeft dan ook 'boeren' in de familie. Om haar of zijn stamboom verder aan te kleden, is het belangrijk om te weten wat de levens- en werkomstandigheden destijds waren. Gemeenten stelden vanaf midden negentiende eeuw jaarlijks onder meer gemeente- en landbouwverslagen op. Tussen grofweg 1932 en 1941 gaan de door de burgemeesters opgestelde landbouwverslagen soms diep op de materie in en wordt vaak veel achtergrondinformatie over de samenleving gegeven. Als voorbeeld heb ik voor de kleine plattelandsgemeente Waardenburg gekozen, maar het had net zo goed een plaats elders kunnen zijn. Duidelijk komt naar voren met welke grote problemen de 'boer' destijds kampte, naast een algemene economische malaise veroorzaakten ook natuurrampen veel problemen. De problematiek met de steunverlening aan de kleine landbouwers en tuinders heb ik hier niet verder uit gewerkt.

Algemene situatie

1932. Waardenburg telde in totaal 94 land- en tuinbouwbedrijven met een totale oppervlakte van 235,19 ha aan landbouwbedrijven en 2.11 ha aan tuinbouwbedrijven. Het aantal inwoners, inclusief inwonende gezinsleden, met land- en tuinbouwbedrijf als hoofdbedrijf bedroeg 477. De pachtboeren hadden de grootste moeite een deel van de pacht op te brengen. Door de gemeenteraad werd besloten vanwege de geringe betekenis de schapenmarkt die op de derde woensdag in mei gehouden werd af te schaffen. **1933.** De betaling door de pachtboeren bleef een probleem en doordat de bevolking van de gemeente Waardenburg hier grotendeels uit bestond, leed de gehele streek onder de achteruitgang van de landbouw. **1934.** Bestrijding van veeziekten was van groot belang. Het bestuur van de T.B.C. Vereeniging Neder-Betuwe en Bommelerwaard, gevestigd te Geldermalsen, vroeg het gemeentebestuur dan ook om een subsidie van f 10,- als bijdrage in de kosten van de bestrijding van rundveetuberculose, iets wat ook ingewilligd werd. Nauwgezet onderzoek gaf de conclusie dat binnen de gemeente geen afzetmogelijkheden voor kwekerijproducten, af te kopen met regeringssteun van door de Nederlandsche Boom- en Bloemkweekerycentrale, bestond. Ook was er geen grond beschikbaar voor beplanting. **1935.** De algemene economische toestand bleef uiterst treurig met

een eerder toe- dan afnemende werkloosheid. De boeren namen niemand in dienst en de enige hoop op werk was gevestigd op wegeaanleg of waterstaatswerken.

1936. In tegenstelling tot 1934 werd een subsidieverzoek voor de tuberculosebestrijding afgewezen. De werkloosheid, met name onder de land- en losse arbeiders, was weer toegenomen. Bij de boerenbedrijven nam de vraag naar werkkrachten steeds verder af. De hoop was gevestigd op een herstel van de 'beknotte' export naar Engeland en Duitsland en het normale ruilverkeer en opheffing in meer of mindere mate van de beperking van de productie binnen Nederland. **1937.** Met de werkgelegenheid voor de land- en losse arbeiders ging voor het eerst sinds jaren weer wat beter. Een belangrijk initiatief was de oprichting van de fruitteelschool te Geldermalsen. Het Waardenburgse gemeentebestuur onderkende het belang hiervan en gaf de Stichting tot Verbetering der Fruitcultuur direct een jaarlijkse subsidie van f 35,-.

Landbouw

1932. Ondanks de zeer overvloedige aardappeloogst was het rooien niet lonend door de zeer lage prijzen. Veel rooiers werden dan ook in natura betaald omdat verkoop onmogelijk bleek. Mede dankzij de Tarwewet konden de landbouwers profiteren van de bevredigende opbrengst dat jaar. Door het niet direct uitbetalen van de steun en door contracten gesloten met fabrieken leverde de goede suikerbietenoogst weinig voordeel op. De toestand in de griendcultuur was uiterst treurig. De prijzen voor griendhout waren dermate laag dat het niets meer opleverde en waardoor deze tak van bestaan voor veel arbeiders in de aanstaande winter was ingekrompen. **1933.** De aardappeloogst viel ten opzichte van 1932 tegen en kwam nu uit op circa 145 hl per hectare. Het rooien werd grotendeels door de landbouwers zelf gedaan. Er vonden slechts enkele arbeiders werk in het rooien. Werde een groot deel van de oogst verkocht, dan niet tegen lonende prijzen. De tarweoogst was dit jaar zeer goed met gemiddeld 20 hl per hectare. Dankzij de regeringssteun was deze teelt lonend. Daarbij kwam dat de meeste tarwe in het najaar was afgenomen, dit ten gunste van de landbouwers. De suikerbietenoogst was dit jaar dermate groot dat lang niet alles werd afgenomen door de suikerfabrieken. Men was dan ook genoodzaakt een deel van de bieten als veevoer te gebruiken. Een hectare bracht circa 40.000 kilo bieten op. In vergelijking met 1932 was de toestand in de griendcultuur verder achteruitgegaan. De eigenaren van de grienden zagen zich genoodzaakt bij de niet lonende teelt fors bij te leggen om één en ander enigszins in orde te houden. Voor het merendeel werd er dan ook 'gehakt' met regeringstoeslag. Bijkomend nadeel bij de waardevermindering van het hakhout was dat de vraag naar arbeiders was afgenomen. **1934.** Bij een middelmatige oogst en met een uitstekende kwaliteit lag de aardappelhandel echter geheel stil. De boeren bleven met hun gehele voorraad zitten doordat het onmogelijk bleek deze te slijten. Bovendien kampte men met de slechte uitbetaling van de regeringssteun, op 29 oktober was die van de vorige oogst nog niet uitbetaald. Het rooien leverde voor losse arbeiders nauwelijks werk op. De boeren

met hun gezinnen en een enkele vaste kracht deden het werk zelf. Een enkele keer was er zelfs een positief geluid te horen in de verslagen. Zo had dat jaar de tarweverbouw een 'zeer gunstig verloop!' De oogst was goed binnengekomen met een prachtige kwaliteit. Klein minpuntje, de prijzen was geheel afhankelijk van de regeringssteun. Door uitstelling van de uitbetaling waren de boeren echter in grote moeilijkheden geraakt, in de Betuwe had deze nog steeds niet - op 29 oktober 1934- plaatsgevonden. Men wachtte daarom zelf met het betalen van de rekeningen, zodat de verschuldigde pacht nog slechter werd voldaan dan in 1933. De suikerbietenteelt was afgenomen ten opzichte van vorige jaren als gevolg van de zaairestrictie. De graanteelt had de suikerbietenteelt dan ook verdrongen. Het suikergehalte en de opbrengst waren in 1934 als goed te beschouwen, maar ook hier gold dat de regeringssteun de prijzen moesten opkrikken. Het rooien bood geen extra werkgelegenheid. Net als eerder was de toestand in de griendcultuur treurig. Het hierin gestoken geld moest als verloren worden beschouwd, maar verslibbing was uit den boze daar de grienden dan alle waarde verloren. **1935.** De aardappeloogst was dat jaar niet bevredigend, de kwaliteit was over het algemeen goed. Het natte weer was er debet aan dat het rooien langer duurde dan gewoonlijk. Met de afzet was het slecht gesteld, de handel werd als buitengewoon slap omschreven. Over het algemeen bleef men van mening dat de regeringsprijzen te laag waren. Dankzij het gunstige weer kon het graan goed binnen worden gehaald en was de kwaliteit uitstekend. De afname van regeringswege was beter dan in 1934 en zou naar verwachting de betaling van de pachtprizen ten goede komen. De teelt van bieten was niet verder uitgebreid en leverde een beneden middelmatige opbrengst met een tegenvallend suikerpercentage. De regeringssteun bleef dan ook onmisbaar bij de teelt. Rooien leverde geen extra werk op. De nabijgelegen suikerfabriek [vermoedelijk die te Geldermalsen] draaide bovendien een week korter dan in 1934. De griendcultuur bleef absoluut niet rendabel en waarbij veel geld moest worden bijgelegd. Wel was de afname van rijshout wat beter en vonden enkele arbeiders werk bij het hakken. **1936.** De prijzen waren over het algemeen gelijk aan 1935. De oogst van haver, erwten, bonen en tarwe was zeer goed te noemen. Met de aardappelen was het allemaal minder gesteld. De goede oogst leverde veel meer op dan de plaatselijke vraag en de handel lag stil. De suikerbietenoogst was zeer middelmatig maar wel met een goed suikergehalte. De regeringssteun voor deze teelt bleef onmisbaar met name omdat de nabijgelegen suikerfabriek dat jaar niet werkte. De griendcultuur was ondanks aanmerkelijk hogere prijzen dan in 1935 nog steeds niet rendabel en had weinig werk geboden. In tegenstelling tot wat voorgaande jaren werd geschreven, werd het onderhoud veelal achterwege gelaten daar de kosten de lage opbrengsten te boven gingen. **1937.** De haver oogst was middelmatig, slechts zo'n 40% van het jaar daarvoor en was dan ook niet winstgevend. Aanhoudende droogte zorgde voor een mislukte bonenoogst en een erwtenoogst die 50% minder was dan in 1936. De erwtenprijzen bleven vermoedelijk op hetzelfde niveau. De tarweoogst was middelmatig goed te noemen op een onveranderd prijsniveau.

Ongunstige weersomstandigheden zorgden voor een slechte suikerbietenopbrengst en een 50% kleinere aardappel oogst (met een gelijk gebleven prijspeil). De te trekken conclusie is dan ook dat 1937 een slecht jaar voor de landbouwer was uitgezonderd de griendcultuur. Voor het eerst sinds jaren ging het hier goed mee. Met twee keer zo hoge prijzen was het bedrijf lonend geworden. **1938.** Nat weer zorgde ervoor dat de kwantitatief redelijke graanoogst kwalitatief veel te wensen overliet en er was dan ook geen sprake van een winstgevend gewas. Met de bonen was het ook niet best gesteld, vanwege het koude voorjaar en veel ongedierte in de bloem was de oogst achtergebleven. De erwten werden als waardeloos gekwalificeerd, met name als gevolg van de wolkbreuk in augustus. Een hectoliter bracht f 9,- op. Regenval had ook de tarweoogst in feite doen mislukken, ware het niet de regeringssteun die voor een gegarandeerde afname borg stond. Regenval was debet aan de slechte roggeoogst. De aardappel oogst was bevredigend geweest, alleen er was geen handel, dus de landbouwer schoot er nog niet veel mee op. Dezelfde weersomstandigheden die voor zulke slechte resultaten zorgde bij de fruitteelt, was gunstig voor de griendcultuur waar het hout goed kon groeien. Doordat echter de prijzen weer middelmatig waren, was dit bedrijf opnieuw weer niet lonend.

Tuinbouw

1932. Ondanks de goede prijzen leverde fruitteelt voor weinig kwekers voordelen op als gevolg van de zeer matige opbrengst. Als gevolg van de slechte uitkomsten hadden vele verbouwers in 1931 besloten de aardbeiencultuur, voornamelijk op de volle grond, sterk in te krimpen. De totale bebouwde oppervlakte was dan ook gering. Tegen de verwachting in kon bij de hoge opbrengst hoge prijzen worden bedongen en was de teelt toch alleszins lonend. **1933.** De opbrengst van de vruchtbomen varieerde fors, door de vorst was veel bedorven. Boomgaarden die door de vorst waren gespaard, gaven niet meer dan een zeer middelmatige opbrengst. Op enkele uitzonderingen na, was de opbrengst van de kersenboomgaarden gering. Enigszins strijdig is de volgende passage in het verslag. Geschreven werd dat de pachtprijzen laag waren maar de verkoopprijzen lonend. Volgens de burgemeester had de fruitteelt weinig profijt opgeleverd. De conclusie kon niet anders luiden dat het een zeer slecht aardbeienjaar was geweest. Het overgrote deel van de vruchten was verrot. Als gevolg van de slechte kwaliteit van wat verkocht kon worden waren ook de prijzen laag. Bovendien werden de prijzen negatief beïnvloed door de prijzencontingentering. **1934.** De droge voorzomer zorgde voor redelijke kwaliteit met te kleine peren bij een goede oogst. De prijzen waren echter heel slecht en de verkoop dekte dan ook nauwelijks het plukwerk. De telers waanden zich dan ook gelukkig wanneer zij zonder verlies hadden gedraaid. De appeloogst was zeer onvoldoende, ook hier had de droogte parten gespeeld, de weinige vruchten waren onvoldoende volgroeid. Bij het wegvallen van de export was ondanks de redelijke prijzen, voor volle vruchten zelfs prachtige en met de lage kwantiteit de teelt niet lonend. Kersenteelt was in

1934 een ramp. Door een storm was veel schade aangericht en de vruchten die er niet waren afgevallen, waren gekneusd. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de appelteelt zorgde de droogte dat er nog enige oogst was. Bij de hoge pachten hadden de pachters zelfs moeten toeleggen. Door de droogte in de voorzomer hadden de driejarige aardbeienplanten veel geleden waardoor de oogst tegenviel. Het nadien gunstige zeer gunstige weer had ervoor gezorgd dat de aardbeien wel van goede kwaliteit waren. Waren de prijzen laag te noemen, de aardbeienteelt was over het algemeen de meest lonende. **1935.** Het vroege perengewas was klein en laag in prijs. Het latere gewas was grotendeels afgewaaid, zodat de oogst dat jaar als vrijwel mislukt kon worden beschouwd. De tegenvaller viel des te zwaarder omdat in de voorzomer de oogst veelbelovend was geweest. De hogere prijzen van de latere peren zouden voor compensatie hebben gezorgd mits de pluk door de stormen niet zozeer was gereduceerd. De appeloogst kende een beter verloop, zij het dat de stormen 50 a 60 % van de vruchten vernietigden. Dat wat resteerde, bracht bevredigende prijzen op, het afval daarentegen leverde nagenoeg niets op. De prijzen toonden aan dat er veel export was geweest en in tegenstelling tot wat vroeger ongekend was veel handel in gevallen appels. De kersencampagne was zowel qua kwaliteit als kwantiteit bijzonder slecht geweest. De ongezonde vruchten konden als gevolg van het koude weer niet rijpen en de oogst duurde te kort. Gevolg van de slechte kwaliteit was natuurlijk dat de prijzen tegenvielen en een onvoldoende afname vanuit Engeland. Kersen leverden dat jaar dan ook geen winsten op. Kou en droogte zorgden voor veel problemen, de aardbeien waren én veel te laat én de oogst duurde te kort. Het grootste deel van de oogst werd in de jamfabrieken verwerkt. Met slechts enkele bevredigende prijzen, werd in het algemeen bij deze teelt verliezen geleden. **1936.** De perenoogst was vrijwel mislukt. Alleen bespoten bomen droegen vruchten en daarvan waren weer vele afgewaaid. Ondanks de slechte kwaliteit waren de prijzen hoog. Met de appeloogst was het niet veel beter gesteld, deze werd aangeduid als gering veroorzaakt door aanzienlijke vorstschade en de vele afgewaaide vruchten. Uitgezonderd de appels afkomstig van bespoten bomen was de kwaliteit slecht. De prijs voor de gevallen appels was hoog te noemen. De aardbeienoogst bood meer soelaas, deze was rijk en de productie lonend ondanks de lage prijzen. Door een langdurige warmteperiode waren de aardbeien veelal tegelijk rijp. Het merendeel was bestemd voor de jamfabrieken. Vermoedelijk door een ziekte onder de bomen viel de kersen oogst tegen. Bij lage prijzen en een slechte kwaliteit was de teelt niet lonend. Over het algemeen kampte de fruittelers met veel insecten in de vruchten. **1937.** De tuinbouwer trof het dat jaar weer niet. De peren leverden een middelmatig gewas op van goede kwaliteit, maar vanwege de grote aanvoer op de markt slechts lage prijzen. Koud voorjaar zorgde voor een slecht appelpewas en slecht weer voor een als 'half gewas' aangeduide aardbeienoogst die vanwege de lage prijzen dan ook niet lonend was. Net als bij de appels was ook het koude voorjaar de grote boosdoener. Door een achterblijvende vruchtzetting was het gewas slecht en het bedrijf niet lonend. Net als het jaar daarvoor had men opnieuw

last van veel insecten in de vruchten. **1938.** Met de peren en appels was het dat jaar heel slecht gesteld, het koude voorjaar had vruchtzetting belemmerd. De aardbeien daarentegen gaven een goed half gewas. Omdat de kersenooft door het koude voorjaar geheel mislukte, kon voor de aardbeien goede prijzen worden gemaakt met als gevolg een lonende productie. Slechts een enkele beschut liggende kersenboomgaard leverde nog een goed gewas op.

Veeteelt

1932. Met ver beneden de middelmaat zijnde prijzen veroorzaakte de veeteelt grote problemen. Binnen de gemeente Waardenburg beperkte de veeteelt zich niet tot enkele grote boerderijen, maar hielden vele boeren zich hiermee bezig zodat de gehele bevolking met de nadelige gevolgen te kampen had. De laatste tijd enigszins gestegen melkprijzen compenseerden niet de drukkende pachtprizen verschuldigd voor het weiland. Ook de toeslag op de melkprijs gaf onvoldoende soelaas. Men meende zelfs dat de melkfabrieken hiervan het meeste voordeel hadden genoten. Kwam in het laatste een kentering ten goede, aan het eind van het jaar, het verslag dateerde van 23 november, was zoals gebruikelijk de melkopbrengst sterk verminderd. De koeien stonden immers op stal. De varkenscrisiswet zorgde in tegenstelling tot de melkprijs toeslag wel direct voor verlichting. Langzamerhand wendden de varkenshouders aan de verplichtingen die de wet met zich meebracht en begonnen ook de voordelen ervan in te zien. De verwachte prijsverhoging in het voorjaar zou de 'aanvankelijk impopulariteit wel doen verdwijnen' meende de burgemeester. **1933.** De veeprijzen waren over het algemeen wat beter dan een jaar eerder. Dit werd mede veroorzaakt doordat de Crisis-Rundvee centrale koeien uit de verkoop hield waardoor de handel wat kon opleven. Net als in 1932 was de melkprijs laag, al leverde de aan de fabriek geleverde melk nu 5½ cent per liter op tegen de 3 cent in de afgelopen zomer. De melktoeslag leverde nog niet veel voordeel op als gevolg van de hoge pachtprizen van weiland. De varkenscrisiswet zorgde voor een kleine verbetering. Was enkele maanden eerder het fokken van biggen nauwelijks lonend, de laatste tijd zat hier verbetering in. Als gevolg van de hogere meelprijzen was de mesterij van varkens niet lonend. **1934.** Net als in de land- en tuinbouw kampte men ook hier met de droogte. Het gras was van dermate slechte kwaliteit dat de beesten er onvoldoende voeding aan hadden gehad en niet waren volgroeid. De melkopbrengst bleef dan ook sterk achter. De wettelijk opgelegde kalverenteeltbeperkingen leverden voor boeren problemen en soms grote moeilijkheden op. De bepaald niet slechte prijzen werden negatief beïnvloed door het achtergebleven gewicht. Verkoop eerder in de lente zou hetzelfde hebben opgebracht als nu in het najaar. De niet geschetste kalveren waren geheel waardeloos. Het hooi afkomstig van de buitenwaarden was slecht, dat van de binnenvelden daarentegen zeer goed. Ging het met het houden van rundvee, pluimvee, schapen en varkens slecht, de paardenhandel werd omschreven als niet slecht. Natuurlijk was de handel beperkt in die dagen, maar de prijzen waren goed. Met de schapenteelt ging het zeer slecht en was zelfs nog

verder achter uitgegaan. Lammeren en wol brachten geen geld op. Het houden van pluimvee bracht geen enkel voordeel met zich mee. Zelfs bij de eierschaarste bleven de prijzen uiterst laag. De varkensteelt bracht grote problemen met zich mee. Naast een uiterst moeilijke verkoop, kampte men met zeer slechte prijzen. Biggen brachten een matige prijs op. Zonder beperkingen zouden de varkens zelfs geheel waardeloos zijn. **1935.** Veeteelt was niet langer lonend. Bij het uitblijven van vraag uit het buitenland bleven ook de rundveeprijzen beneden peil. Door het scala aan wettelijke maatregelen had men de grootste problemen met het op peil houden van de veestapel. Een algemene klacht was dat het vee slecht groeide. Vetweiden was nagenoeg geheel mislukt. Bij een grotere melkproductie dan het jaar daarvoor - bijna 30% meer - en dus reden tot tevredenheid, zorgden niet-lonende melkprijzen ook hier voor algemene malaise. De extra korting leverde bij de kalverenschetsing bijzonder veel moeilijkheden op. Het geogste hooi was van goede kwaliteit en goed binnen gehaald. De beperkte paardenhandel zag ondanks middelmatige prijzen een toename van de fok. Schapenschurft zorgde voor veel overlast en daarnaast werden enkele gevallen van rotkreupel geconstateerd. De teelt bracht niets op, er moest zelfs geld worden bijgelegd. Voordat de wolprijzen wat stegen, was er al veel wol afgeleverd. Het aantal kippen was sterk afgenomen bij te duur voer en te lage eierenprijzen. Voor de varkenshouders was dit jaar minder slecht dan voorgaande jaren. De varkensprijzen waren aanmerkelijk gestegen, de aanvankelijk te hoge biggenprijzen waren inmiddels weer gedaald. De wettelijke maatregelen speelden hier een grote rol, de fok was weliswaar goed maar over het algemeen klaagde men dat er maar zo weinig biggen gehouden mochten worden. Maar een kleiner aantal biggen dat voor de verkoop was, beïnvloedde de prijzen natuurlijk wel in positieve zin. **1936.** Dat in Waardenburg door de boeren zelf boter werd gemaakt, weten we dankzij een brief van de Nederlandsche Zuivelcentrale afdeling Zuivelsteun die het gemeentebestuur bevestigde dat mw. A. van Acquoy aan de Zandweg A nr. 149 ingeschreven stond als boterproducent. De veeteelt was in 1936 lonend met hogere prijzen dan in 1935. De melkproductie en -prijzen waren gelijk gebleven. Het aantal beschikbare kalverenschetsen werd voor de bestaande bedrijven als veel te weinig geschat. Sinds de ingevoerde beperkingen was de veestapel met de helft verminderd. Het geogste hooi was van goede kwaliteit. De paardenhandei, voornamelijk van 1½ jaar oude paarden, zag zich geconfronteerd met lagere prijzen dan het voorafgaande jaar. De schapenteelt was lonend met eens zo hoge prijzen, de wolprijzen daarentegen waren laag. Er waren enkele gevallen van schapenschurft. Ondanks dat het beter ging met het pluimveebedrijf was het houden van kippen nog steeds niet lonend, waaraan het dure voer mede debet was. In het eerste halfjaar was het houden van varkens en biggen nog lonend, daarna echter niet meer. Net als bij het fokken van rundvee, begon ook hier de wettelijke fokbeperking een steeds grotere rol te spelen en vroeg men om meer biggenmerken. **1937.** Net als het voorafgaande jaar was het veeteeltbedrijf door hoge prijzen lonend. Mond- en klauwzeer met zo'n 100 ziektegevallen oftewel 2/3

van de veestapel bracht grote schade met zich mee. Het aantal sterfgevallen kon mede dankzij nauwgezette naleving van de adviezen van de inspectie te 's-Hertogenbosch tot enkele beperkt worden gehouden. Als gevolg van de mond- en klauwzeer was de totale melkproductie aanzienlijk afgenomen. De melkprijzen lagen op een iets hoger niveau. Het aantal kalverenschetsen was ondanks de vraag hierna gelijk gebleven, in tegenstelling tot dat van de ossenschetsen dat met de helft was afgenomen. De kwaliteit van het geoogste hooi was bijzonder goed. Met de paardenhandel ging het redelijk goed, de prijzen van grote paarden waren iets gestegen. De schapenteelt met een eens zo hoge prijs was lonend. Hogere eierenprijzen en de zeer hoge prijzen, van wel *f* 18 per big, zorgden voor lonende pluimveebedrijven en varkens- en biggenhouderijen. **1938.** Het was een mislukt jaar voor de veehouders. Zo'n honderd veehouders - goed voor 2/3 van de veestapel - hadden te kampen met mond- en klauwzeer die grote schade met zich meebracht. Dankzij deskundige adviezen van de Veeartsenijkundige Dienst kon verdere uitbreiding worden voorkomen en het aantal sterfgevallen tot een minimum worden beperkt. De melkproductie daalde over het geheel gezien tot beneden het gebruikelijke, gelukkig waren de prijzen lonend. Het aantal kalverenschetsen was ondanks daartoe gedane verzoeken niet vermeerderd. Ook het aantal ossenschetsen was niet gewijzigd, al zag men liever een omwisseling met kalverenschetsen. Met de hooioogst was het bar gesteld, de opbrengst was slechts de helft van het gebruikelijke en bovendien, door de vele regen tijdens de oogst, van mindere kwaliteit. Met slechte prijzen moest de paardenhandel als onbelangrijk worden bestempeld. De schapenteelt was absoluut niet lonend, zo lagen de wolprijzen 50% lager dan in 1937. Hoge prijzen van het voer en lage eierenprijzen maakten het pluimveebedrijf ook niet lonend. Dat lag anders bij de varkensfokkerij. De aanvankelijk goede prijzen zorgden dat het fokken lonend was, helaas zakten de biggenprijzen in het najaar aanzienlijk.